

ОПШТИНА ВРБАС

НАЦРТ
СТРАТЕШКОГ ПЛАНА
РАЗВОЈА СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ
ОПШТИНЕ ВРБАС
ЗА ПЕРИОД 2008 – 2013 ГОДИНЕ

Врбас, мај 2008. године

С А Д Р Ж А Ј:

УВОДНА РЕЧ ПРЕДЕСЕДНИКА ОПШТИНЕ .....

УВОД .....

САЖЕТАК – РЕЗИМЕ.....

Одељак 1 ВИЗИЈА .....

Одељак 2 ИЗЈАВА О МИСИЈИ .....

Одељак 3 ПРИНЦИПИ И ВРЕДНОСТИ .....

Одељак 4 АНАЛИЗА КОНТЕКСТА .....

Одељак 5 СТРАТЕШКИ ПРАВЦИ И ЦИЉЕВИ .....

Одељак 6 ОДЕЉЦИ О ПРИОРИТЕТИМА .....

1. Стара лица.....
2. Роми .....
3. Особе са инвалидитетом .....
4. Деца и омладина .....
5. Породица /и насиље у породици/ .....
6. Актери социјалне заштите .....

Одељак 7 АРАНЖМАН ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈУ СТРАТЕГИЈЕ .....

Одељак 8 ПЛАН МОНИТОРИНГА И ЕВАЛУАЦИЈЕ .....

Одељак 9 РЕСУРСИ .....

Одељак 10 ПЛАН КОМУНИКАЦИЈЕ .....

Одељак 11 ПРИЛОЗИ .....

Прилог 1.Акциони план за 2008/2009. годину .....
Прилог 2. Повезаност Стратегије са ССС и СРСЗ .....
Прилог 3. Матрица логичког оквира.....
Прилог .4. План за смањивање ризика.....
Прилог 5. Листа учесника.....

УВОДНА РЕЧ ПРЕДСЕДНИКА ОПШТИНЕ

Општина Врбас је препознатљива по развијеном нивоу социјалне заштите и по великом броју различитих видова социјалних давања и помоћи својим грађанима. Брига о "сунчаној јесени живота" људи у трећем животном добу развијана је паралелно са потребама да се помогне сугрђанима у стању социјалне потребе и увек је била плод разумевања и добре сарадње локалне власти и професионалног, али изнад свега, посвећеног рада припадника многих генерација пружалаца услуга.

Општина Врбас је много више од географске одреднице.То је велика породица људи који знају шта хоће и како то да остваре. На питање: како даље у развоју услуга социјалне заштите на локалном нивоу одговор ваља тражити у правцу анализе демографског стања данас и одговора на питање како даље? Дугорочан процес старења становништва и негативан природни прираштај становништва општине Врбас који је интензивиран у последњих 15- так година упозорава нас да се, као друштво, морамо што боље и комплексније припремити за његове последице. А то значи да ћемо имати сваке године све већи број старих особа према којима треба спроводити активности у два правца: први је савремен приступ социјалној заштити старих прихватањем модела "активне старости - повећање дужине и обезбеђење потребног квалитета живота" достојанствено проживљавање старости у кругу породице и природног окружења, обезбеђење могућности старој особи да што дуже брине сама о себи, и други: помоћ за обезбеђење материјалне и социјалне сигурности, помоћ маргинализованим групама, помоћ особама хронично оболелим од различитих обољења, помоћ инвалидним и физички хендикепираним лицима и свим лицима којима је потребан неки вид помоћи.

Руководећи се горњом обавезом, крајем децембра 2007. године након пријаве на конкурс општина Врбас је изабрана за учешће у Пројекту "Планирања локалних услуга социјалне заштите – ПЛУС" који Министарство рада и социјалне политике /МРСП/ спроводи у партнерству са Европском агенцијом за реконструкцију /ЕАР/ и Програмом Уједињених нација за развој /УНДП/, а који има за циљ развој услуга социјалне заштите на локалном нивоу.

Један од резултата спровођења Пројекта је и доношење СТРАТЕГИЈЕ РАЗВОЈА СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ ОПШТИНЕ ВРБАС ЗА ПЕРИОД 2008 - 2013 ГОДИНА која је пред Вама и у којој су представљени основни правци деловања у области социјалне политике у општини у периоду до краја 2013. године. Препозната је потреба да се стратешки размишља о наредном периоду и да се поставе жељени оквири у области социјалне политике. Зато је израда и усвајања Стратешког плана развоја социјалне заштите општине Врбас за период од 2008. до 2013. године суштинска потреба времена и уједно основа да социјално угрожене категорије становника општине Врбас добију адекватну помоћ и заштиту. Овим документом желели смо да дамо смернице које ће допринети да општина Врбас постане место по мери човека и да се досадашња добра пракса бриге о социјалним потребама грађана/ки још више унапреди и добије своје стратешке, дугорочније оквире.

Посебан значај у процесу планирања имао је Општински одбор за социјалну политику. Својом стручношћу, посвећеношћу и усмереношћу, направили су документ који је квалитетан, реалан и инспиришући. Потребно је изразити захвалност свим учесницима на локалном нивоу који су радили на овом веома обимном и тешком послу, а у релативно кратким временским оквирима. Сви они су дали велики допринос идентификацији кључних социјалних потреба и локланих ресурса да се на те потребе квалитетније одговори. Изражавам захвалност Министартсву рада и социјалне политике, Програму „Развој локалних услуга социјалне заштите ПЛУС“ и УНДП који су пружили подршку овом процесу кроз ангажовање искусне менторке Зорице Рашковић.

Документ који је настао уз високу партиципацију различитих друштвених актера има велике шансе да се у пуној мери и и спроведе, јер иза њега стоји предлог за унапређење система социјале заштите у Врбасу свих који се на директан или индиректан начин баве социјалном заштитом. Усвајењем на Скупштини општине, реализација Стратешког плана постаје обавеза локлане смоуправе у сарадњи са свим другим локалним актерима.

Нека овај стратешки документ буде водич у реализацији и доприносу свеукупном реформском развоју социјалне заштите, продубљивању разумевања и дијалога припадника свих заинтересованих страна, јер су у њега уткани циљеви, задаци и мере. Изражавам спремност и уверење да ће се овај Стратешки план и остварити заједничким напорима .

Председник општине Врбас,

Врбасу, _____ 2008. године мр Жељко Лаиновић

СТРАТЕШКИ ПЛАН РАЗВОЈА СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ ОПШТИНЕ ВРБАС ЗА ПЕРИОД 2008 - 2013 ГОДИНА

У В О Д

Укупне промене политичког, привредног и вредносног система и неповољна демографска кретања, довела су до нарушене социјалне равнотеже нашег друштва. Последице тих негативних кретања су велики пораст незапослености, сиромаштва и социјалног раслојавања и повећана угроженост деце, немоћних и старијих људи, услед смањених могућности породице и друштва да оствари своју заштитну улогу.

Систем социјалне заштите се, на највидљивији начин прелама у локланој заједници. Реформа социјалне заштите у Србији подразумева такав децентрализован систем у којем ће се у локалној заједници креирати разноврсне услуге за грађане/ке којим ће се задовољити њихове потребе на целовит начин,приоритетно у природном,најмање рестриктивном окружењу, уз активирање свих њихових потенцијала и спречити изолација и маргинализација најрањивијих друштвених група.Основни циљ нове социјалне политике је ефикасан систем социјалних трансфера и задовољавања основних потреба грађана који је у функцији заштите људских права.

Влада Републике Србије усвојила је у децембру 2005.г. Стратегију развоја социјалне заштите која предвиђа реформу система социјалне политике чији је основни циљ: смањење броја сиромашних и развој ефикасније социјалне заштите. У усвојеном тексту је наглашено да ефикасна социјална заштита захтева стратешко планирање, као и доношење мера, активности и механизама којима се обезбеђују најповољнији исходи за корисника услуга и обавезује локалну самоуправу на активну улогу у креирању и спровођењу социјалне политике на локалном нивоу која се заснива на реформским опредељењима усвојеним у Стратегији развоја социјалне заштите у Србији, Стратегији за смањење сиромаштва 2003.Националном плану акције за децу, Националној Стратегији о старењу 2006-2015. /21.09.2006./, Стратегији унапређења положаја особа са инвалидитетом у Републици Србија /05.01.2007./ и Миленијумским циљевима развоја и треба да буде саставни део развојних и економских планова сваке општине.

Усвајањем Стратегије развоја социјалне заштите Општине Врбас за период 2008-2013 година, којим су утврђени основни правци деловања у области социјалне заштите стварају се могућности да се услуге развијају плански, у складу са идентификованим потребама корисника на различитим нивоима, на основу доброг познавања и дефинисања приоритетних потреба и постојећих ресурса.

Обзиром на ограничена буџетска средства којима општина располаже, потребно је јасно и прецизно утврдити приоритете деловања и усмерити активности ка дефинисаним циљним групама и корисницима услуга.

Због својих универзалних вредности и опште користи за грађане реализација овог Стратешког плана требала би да буде независна од евентуалних политичких промена у локалној власти.

Стратешки план је направљен према актуелним подацима и приоритетима, који су дефинисани у времену његовог доношења, али у његовој реализацији могуће је мењати поједине сегменте и прилагођавати их потребама грађана, јер Стратешки план представља развојни документ.

Стратешки план је израдио Одбор за социјалну политику Општине Врбас који је формиран Решењем председника Општине Врбас Мр Жељка Лаиновића, у јануару 2008. године.

Одбор је формиран као радно тело Председника општине за дефинисање приоритета у области социјалне политике и у складу са тим израду општинских стратешких докумената – акционих планова из области социјалне политике, иницирање, развој и праћење партнерства између локалне самоуправе, са једне стране и институција, као и организација са друге стране на локалном нивоу.

Одбор за социјалну политику општине Врбас је тимски радио на прикупљању података и дефинисању приоритета приликом израде Стратегишког плана. То је истовремено и тим који ће своје снаге и вештине и даље усмеравати на што ефикасније реализовање пројекта подршке његовом спровођењу.

Општински одбор чини 17 чланова из релевантних институција и организација које учествују у планирању и реализацији социјалне политике на општинском нивоу:

Сектор	Ред. број	Члан Одбора		Заменик члана Одбора	
		Име и презиме	Институција	Име и презиме	Институција
Локална самоуправа	1.	Горан Лабудовић	Општинско веће Председвајући Одбора	Иванка Милојковић	Општинска управа
Локална самоуправа	2	Јелена Килибарда	Општинска управа Врбас	Мирјана Миловић	Општинска управа
Социјална заштита	3.	Нада Батрићевић	Центар за социјални рад	Радмила Мусић	Геронтолошки центар
Здравство	4.	Цвита Павловић	Дом здравља "Вељко Влаховић"	Вера Пековић	Општа болница Врбас
Запошљавање	5.	Горан Калуђеровић	Служба за запошљавање	Бојана Јоцовић	ПУ "Бошко Буха"
Просвета	6.	Марија Котлаја	Актив директора –основне школе	Славица Матијашевић	Средње школе
Цивилни сектор	7.	Татјана Глушчевић	ОО Црвеног крста	Јасмина Пецељ Ђурђевац	НВО "Осмех"
Цивилни сектор	8.	Радомир Пејовић	Друштво за помоћ МНРО		
Цивилни сектор	9.	Вук Недовић	Удружење особа са инвалидитетом	Олга Милошевић	Удружење пензионера

Председавајући Одбора за социјалну политику општине Врбас је члан Општинског већа и представник локалне самоуправе, чија је улога да обезбеди континуитет у раду и умрежавање свих релавантних актера из области социјалне политике на локалном нивоу.

Делокруг рада и задаци Општинског одбора су:

- Израда социјалних акционих планова за најугроженије групе у општини Врбас који ће укључити анализу потреба најугроженијих група грађана, преглед постојећих ресурса за подмиривање тих потреба, као и израду Акционих планова за побољшање могућих облика задовољавања потреба, рангирање по важности потреба становништва у општини Врбас,
- Оснивање партнерских радних група на нивоу општине за сваку од рангираних потреба (социјалних приоритета), разматрање пријављених предлога од стране најразличитијих организација и институција, који ће се финансирати из фонда за развој локалне заједнице,
- Промовисање партнерских активности, идентификовање приоритетних потреба и потребне помоћи како би стручни кадрови имали основу за адекватну анализу питања из домена социјалне политике, идентификовање приоритетних потреба и потребне помоћи организацијама цивилног друштва укључујући и НВО, које се баве социјалним питањима као и друга тела на нивоу општине,
- Прибављање додатних финансијских средстава за реализацију програма наведених у стратешким документима - Акционим плановима општине Врбас, обављање и свих других послова у скалду са основним задацима и циљевима ради којих је образован.

Поред чланова Одбора у израду Стратешког плана укључили су се, кроз рад пет тимова за поједине циљне групе и бројни појединци, дајући свој пуни стручни и професионални допринос у сарадњи са драгоценим сугестијама и доприносом целом процесу волонтера и представника корисника, како би се креирале адекватне социјалне услуге у складу с постојећим ресурсима и стварним потребама корисника.

САЖЕТАК - РЕЗИМЕ

Полазну основу за израду Стратешког плана развоја социјалне заштите Општине Врбас за период 2008 - 2013. година чине: Стратегија за смањење сиромаштва 2003, Стратегија развоја социјалне заштите РС /06.12.2005./, Национална Стратегија о старењу 2006-2015. /21.09.2006./, Стратегија унапређења положаја особа са инвалидитетом у РС /05.01.2007./ и Миленијумским циљевима развоја, а реализован је учешћем у Пројекту "Планирања локалних услуга социјалне заштите – ПЛУС" који Министарство рада и социјалне политике /МРСП/ спроводи у партнерству са Европском агенцијом за реконструкцију /ЕАР/ и Програмом Уједињених нација за развој /УНДП/, а који има за циљ развој услуга социјалне заштите на локалном нивоу. Тако је Општина Врбас, као локална самоуправа која области социјалне заштите својих грађана поклања велику пажњу и има развијен спектар услуга које финансира из својих прихода, добила могућност да на партиципативан начин, ангажовањем сопствених потенцијала и уз експертску помоћ менторке Министарства, уради и локалну стратегију социјалне заштите.

Приликом израде документа велику мотивацију за рад је представљала Визија развоја и дефинисане вредности на којима почива реформисана социјална заштита у општини Врбас: достојанствен живот и социјална сигурност свих грађана и грађанки општине Врбас кроз одржив, ефикасан, доступан, примењив, партиципативан и умрежен систем социјалне заштите.

Анализом делатности заинтересованих актера социјалне заштите у општини (локалне самоуправе, институција социјалне заштите, образовних установа, националне службе за запошљавање, институција здравствене заштите и удружења грађана која функционишу на територији општине као и осталих важних институција) и анализом окружења у општини, националног и регионалног оквира за унапређење социјалне заштите, структуре становништва, демографских процеса у општини и привредне и економске ситуације добили смо резултате које институције и организације пружају услуга социјалне заштите и у ком обиму, да ли је обим пружених услуга довољан и разноврстан, које су социјалне групе у нашој општини најугроженије и које им нове услуге треба пружати да би се побољшали услови њихових живота.

Резултати те анализе су изложени у делу Стратегије посвећене циљним групама. У општини су препознате следеће циљне групе којима је потребно посветити посебну пажњу ради унапређења њиховог социјалног статуса: стара лица, деца и омладина, Роми, особе са инвалидитетом и породица /и насиље у породици/. Као приоритети у побољшању социјалног стању и услова живота маргинализованих група истакни су: обезбеђење одрживости постојећих услуга социјалне заштите, пружање нових услуга ванинституцијалне заштите и едукативно– информативнио рад са припадницима маргинализованих група и грађанима.

Паралелно са израдом локалног стратешког документа предвиђена је комуникација са јавношћу, која ће се нарочито интензивирати током јавне распреве пред усвајање Стратешког плана.

Стратешким планом предвиђени су аранжмани за његову имплементацију, као и акциони план за 2008/9. годину који ће допринети обезбеђењу одрживости пројеката и циљева који су предвиђени документом.

У делу посвећеном евалуацији и мониторингу предвиђени су аранжмани за праћење и оцену успешности спровођења циљева стратегије са индикаторима постигнућа.

Локална самоуправа и Одбор за социјалну политику Општине Врбас ће поштовање принципа и циљева овог Стратешког плана, издвајањем буџетске линије за социјална давања и услуге локалног карактера, као и учешћем на конкурсима са пројектима за остваривање циљева локалног стратешког документа – код државних институција, домаћих и страних донатора – осигурати велики напредак у систему пружања социјалних услуга на локалном нивоу.

Одељак 1 **ВИЗИЈА** социјалне заштите у Општини Врбас

Општина Врбас ће свим својим грађанима и грађанкама омогућити
Достојанствен живот и социјалну сигурност кроз
одржив
ефикасан
доступан
примењив
партиципативан и
умрежен
систем социјалне заштите у локалној заједници

Одељак 2 **МИСИЈА** Општине Врбас у области социјалне заштите је

ПОБОЉШАВАЊЕ КВАЛИТЕТА ЖИВОТА ГРАЂАНА И ГРАЂАНКИ И ПОСЕБНО СОЦИЈАЛНОГ ПОЛОЖАЈА УГРОЖЕНИХ ДРУШТВЕНИХ ГРУПА КРОЗ УНАПРЕЂИВАЊЕ ПОСТОЈЕЋИХ И РАЗВИЈАЊЕ НОВИХ УСЛУГА СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ.

СИСТЕМ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ ЗАСНИВАЋЕ СЕ НА РАВНОПРАВНОМ УЧЕШЋУ ЈАВНОГ, ПРИВАТНОГ И НЕВЛАДИНОГ СЕКТОРА УЗ УЗАЈАМНУ ОДГОВОРНОСТ ПРУЖАЛАЦА И КОРИСНИКА УСЛУГА У ИЗНАЛАЖЕЊУ НАЈОПТИМАЛНИЈИХ ПРИХВАТЉИВИХ РЕШЕЊА.

Одељак 3 **ПРИНЦИПИ И ВРЕДНОСТИ** на којима се заснива Стратешки план су:

- Поштовање најбољег интереса корисника – пружајући услуге које су у највећем степену усаглашене са потребама корисника уз поштовање људских права и достојанства,
- Доступност услуга корисницима и најмање рестриктивно окружење – унапређењем квалитета постојећих услуга и развојем нових како би грађани своје потребе приоритетно задовољавали на локалном нивоу развојем програма који превенирају настанак и генерацијски пренос социјалних проблема
- Партиципација, одговорност и самосталност корисника – Обезбедити учешће корисника у доношењу одлука о начину и задовољавању својих потреба и одговорност за избор и коришћење сопствених потенцијала, њихово оспособљавање за продуктиван живот у заједници, одговорно родитељство и предупређење зависности од социјалних служби,
- Континуитет заштите и могућност избора услуга и пружаоца услуга, успостављање партнерства – развијати разноврсне услуге у оквиру јавног, невладиног и приватног сектора. Кориснику се благовремено пружа могућност коришћења одговарајуче услуге, у континуитету и потребном трајању
- Транспарентност - повећава се доступност услуга корисницима и унапређује се сарадња међу пружаоцима услуга,

Одељак 4 АНАЛИЗА КОНТЕКСТА

Опште информације о општини

Општина Врбас се налази у северном делу Републике Србије, у централним делу Бачке, а административно припада Јужнобачком округу у Аутономној Покрајини Војводини.

Општину Врбас чини шест насељених места: Врбас, Бачко Добро Поље, Змајево, Равно Село, Куцура и Савино Село са насељем Косанчић. У Врбасу има укупно осам месних заједница, три су образоване у Врбасу, а свако од пет насељених места је посебна месна заједница. Насељено место Врбас је друштвено–политички, привредни, културни, образовни и здравствени центар општине.Општина има повољан геграфски положај, обзиром да је саставни део магистралног пута Е-75.Сва насељена места повезана су савременим асфалтним путевима што омогућава развијен друмски саобраћај и добру саобраћајну повезаност.

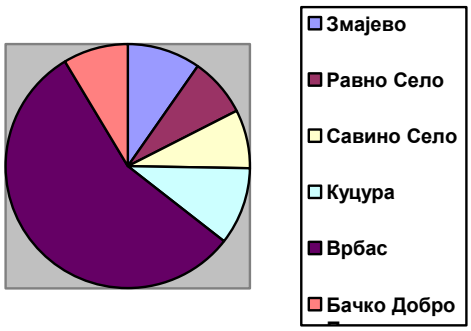
Положај општине Врбас у Републици Србији
и у Јужнобачком округу

По величини општина Врбас спада у групу средњих општина, а граничи се са осам других општинских целина - општинама: Мали Иђош, Србобран, Темерин, Нови Сад, Бачки Петровац, Бачка Паланка, Оџаци и Кула. Општина Врбас се простире на 376 км², територија обухвата најквалитетнију бачку земљу, па је разумљиво да пољопривредне површине обухватају 37562 хектара од чега су 32778 хектара (87,26 %) површине под њивама.

Према попису из 2002. године у општини Врбас живи 45.852 становника.

Преглед броја становништва по местима општине:

Бачко Добро Поље	3.988
Змајево	4.519
Равно Село	3.530
Савино Село	3.560
Куцура	4.743
Насељена места:	20.340
Врбас:	25.512
Укупно општина Врбас	45.852

У структури друштвеног производа општине Врбас доминира индустрија са близу 60%, затим пољопривреда са 27%, трговина са 5,2% и остале гране са по мање од 3%. Народни доходак по становнику је изнад просека за јужно – бачки округ и за око 1,5 пут већи од републичког просека.

Број запослених је у лаганом, али константном порасту у последњих пет година. Тренутно је запослено 14.559 лица што је 52,19% радно активног становништва општине од 15 – 64 године /27.894/ или 31,75% укупног становништва општине /45.852/.

Број незапослених лица који траже посао преко Националне службе за запошљавање на крају 2007.год. је 7779 што је 27,88% радно активног становништва општине. Од 7.779 незапослених лица жене чине 4.086 лица или 52,5%.

На територији општине Врбас борави 611 лица са статусом избеглих и прогнаних лица из БиХ и Републике Хрватске и 93 расељена лица са Косова и Метохије.

Структура становништва

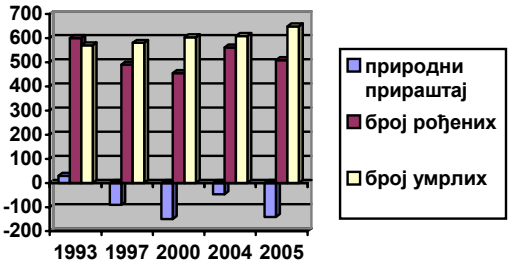
Биолошки тип становништва

Структура становништва по полу и узрасту ткз. пирамида старости даје податке о односу међу половима и старосним групама као и пресек биолошког стања популације. Ако се становништво подели на добне групе од 0 – 14.година, 15 – 49 године и преко 50 година може се одредити биолошки тип тог становништва који може бити:

Добне групе	прогресиван	Стационаран	регресиван	Општина Врбас	
0 – 14 година	40%	33%	20%	17,50%	7.994
15 – 49 година	50%	50%	50%	50,00%	23.026
Преко 50 година	10%	17%	30%	32,34%	14.832
Број становника по попису 2002.г.				100%	45.852

У општини Врбас биолошки тип становништва је РЕГРЕСИВАН јер се повећава број становништва преко 50 година, а смањује број деце до 14 година. *У* општини Врбас наталитет *је ВРЛО НИЗАК* а морталитет *је СРЕДЊИ* и стално је у порасту. Становништво Војводине има негативан *природни прираштај* од 1989. године, а у општини Врбас од 1996. године стопа природног прираштаја је *НЕГАТИВНА*.

Природни прирашатај

Подаци о наталитеу, морталитету и природном прираштају у Општини Врбас - према подацима Републичког Завода за статистику – Одељења у Новом Саду:

ОПШТИНА ВРБАС	1993.	1997.	2000.	2004	2005.
Број живорођених	600	490	455	562	509
Број умрлих	570	581	604	609	649
Природни прираштај	Позитиван 30	Негативан - 91	Негативан -149	Негативан -47	Негативан -140
На 1000 становника	0,6	-1,9	-3,2	-1,0	-3,1
Број умрлих одојчади	19	5	6	2	3
Стопа смртности деце /на 1000 ст./	31,7	10,2	13,2	3,6	5,9

Према подацима из Бирачког списка општине Врбас на дан 20.04.2008.године у општини Врбас има 36.981 пунолетних грађана што је 80,65% укупног броја становника по попису из 2002.

Према подацима из "Зборника Матице Српске за друштвене науке – 121 - 2006.година" - Табела индикатора демографске старости становништва Војводине и Врбаса

	Број становника	0-19	0-39	60+	Просечна старост	Индекс старења	Стадијум старости	
Војводина	2.031.992	22,8	49,6	21,5	39,8	94,1	6	2002.године
Врбас	45.852	24,96	52,5	20,24	38,3 М 36,6 Ж 39,5	79,7	55555	2002.године

Најмлађе становништво у Војводини је у општинама Жабаљ, ВРБАС, Беочин, Темерин и Стара Пазова. Стадијум демографске зрелости – је "3 стадијум"

Образовна структура становништва

Број становника старих 15 и више година према полу, школској спреми и писмености

	БЕЗ ШКОЛСКЕ СПРЕМЕ		1- 3 Раз.осн. школе	4 - 7 Раз.осн. школе	ОБРАЗОВАЊЕ			
	Свега	Неписмених			Основно	Средње	Више	Високо
37857	1747	832	634	4129	9447	18445	1451	1666
М.18053	407	109	169	1416	4145	10027	752	944
Ж.19804	1340	723	465	2713	5302	8418	699	722

На територији општине Врбас има 832 неписмених или 0,02 % становника старијих од 15 година, има укупно 3.117 или 6,79% становника које има више и високо образовање што показује њихово веома скромно учешће у укупном становништву.

1. ОПШТИНСКЕ СТРУКТУРЕ – ЛОКАЛНА САМОУПРАВА

(Приказана су само она тела која су директно релевантна за социјалну заштиту)

Органи општине су :

1. П р е д с е д н и к о п ш т и н е

Радна тела и Комисије које је основао Председник општине релевантних за социјалну политику и социјалну заштиту у општини:

- Координациони тим за спречавање и сузбијање насиља у породици
- Комисија за популациону политику општине Врбас
- Општински одбор за превенцију психичких поремећаја узрокованих психоактивним супстанцама
- Комисија за праћење остваривање родне равноправности у општини Врбас –
- Одбор за утврђивање и спровођење Програма активности у току "Дечије недеље "
- Одбор за спорт општине Врбас
- Одбор за социјалну политику Општине Врбас

Комисија за популациону политику општине- Прва комисија је у општини Врбас основана 10. новембра 1997. године са задатком да сагледава популациону ситуацију у општини, сагледава стање у систему друштвене бриге о деци, стања у области здравствене и социјалне заштите, васпитања и образовања и сл. у циљу предлагања мера за побољшање услова живота деце и породица са децом, трајно праћење планова развоја појединих области живота и рада у општини, нарочито оних области за која средства обазбеђују општина: предшколско, основно и средње образовање и васпитање, проширени облици социјалне заштите деце и породице уз залагање да се за ове намене издвајају средства већег обима од предвиђених законом.

Председник Скупштине општине Врбас је 1992. године свечано потписао "Изјаву о поштовању конвенције о правима детета" и "Римску декларацију – градоначелници заштитници деце". Потписивањем овог документа појединци и институције су се обавезали на подстицање и спровођење мера пронаталитетне политике у општини и заштиту деце, али и на будућу сарадњу.

Од 01. јуна 2002. године Комисија је основала "Саветовалиште за унапређење и заштиту репродуктивног здравља младих", а од 01.јуна 2006. Пројекат је проширен на "Школу за труднице".

Општински Одбор за превенцију психичких поремећаја узрокованих ПАС – Основан је у општини Врбас 1998. године. Чланови Одбора су стручњаци из области на нивоу локалне заједнице, значајни у формирању целовитог приступа наведеном задатку (локална самоуправа, здравство, образовање, правосуђа, полиције, запошљавање). Године 2007. започела је реализација другог петогодишњег плана рада који је усвојио Одбор, а који се одвија у два основна правца:

1. *координација превентивног деловања у локалној заједници* кроз органозовање стручних семинара за представнике система: полиција, тужилаштво, судство, Центар за социјални рад, здравство/лекари Службе хитне медицинске помоћи, Педијатријске службе, Неуропсихијатријске службе/, образовање /директори основних и средњих школа, психо-педагошка служба основних и средњих школа, разредне старешине, представници школских одбора и савета родитеља и школско обезбеђење/, чланови Општинског одбора. До сада је одржано седам семинара са предавачима из Института за ментално здравље у Београду са просечно 35 учесника. Циљ Општинског Одбора је да кроз процес обуке и оспособљавања прође 500 особа из локалне средине. Одзив је изнад очекивања и увек се изнова инсистира да се такве активности наставе, уз оцену учесника да су непроцењиво корисне, неопходне и нарочито пожељне јер су млади, на жалост, на ову тему много "образованији" од својих родитеља, васпитача и друштва уопште, а искуство показује да изузетно поштују када је ситуација обрнута!!!

2. *стварање мреже сарадње и деловања релевантних институција и успостављање процедура понашања /алгоритма/ на локалном нивоу* – средином 2007. године ЦСР је увео 24-часовно дежурство за неодложне интервенције.

Координациони тим за спречавање и сузбијање насиља у породици - основан је 2006. године Решењем Председника општине након доношења Породичног закона /јула 2005. године/ у коме се насиље у породици први пут квалификује као кривично дело. Како би се Породични закон што боље и ефикасније примењивао основан је Кординациони тим кога чине представници Општинског суда

Врбас, Полицијске станице Врбас, ЦСР Врбас, Општинског тужилаштва, преставник локалне самоуправе и по потреби представници других релеватних институција (образовања, здравства, предшколских установа...).

Комисија за праћење остваривања родне равноправности општине Врбас- основана је 2005. године од представника релевантних институција у општини. Комисија је покренула **Саветовалиште "За живот без насиља у породици"** са сврхом да се створе услови да жртва насиља говори о насиљу које трпи или које је претрпела, а да стручњаци у Саветовалишту идентификују постојање насиља, изврше преглед и процену психичких и физичких последица, изврше документовање насиља , осмисле безбедоносне мере и упуте жртву на даљи поступак. Основни принцип је да све информације морају бити усмерене да оснаже жртву насиља.

Саветовалиште за брак и породицу – Сложеност проблема породице захтева један комплекснији приступ - примену примарне превенције која једина може дате дугорочне резултате. Препознајући значај примарне превенције у раду са породицама у стању дисфункције од 2003. године Саветовалиште за брак и породицу ради кроз пројектне активности, а од 01.12.2004. године финасира се из буџета Општине Врбас.

Центар за социјални рад је кадровски и организационо оспособљен за рад са породицом у стању дисфункције (8 стручних радника је завршило прву годину, а два запослена су завршила и другу годину Системске породичне терапије, као и друге едукативне семинаре - Програм ненасилне комуникације, Чувари осмеха, Програм превенције насиља над децом, Како помоћи избеглицама, Инструктажа за рад на СОС телефону...)

Услуге које непосредни корисници могу добити у Саветовалишту су: консултације, правна помоћ,саветодавно-терапијске услуге,едукативне услуге,подршка и оснаживање жена и деце жртава насиља,помоћ у разрешавању развојних проблема и потешкоћа код деце,подршка самохраним родитељима...

2. О п ш т и н с к о в е ћ е - броји 8. чланова.

3. С к у п ш т и н а о п ш т и н е има 36. одборника.

Радна тела Скупштине општине: Савет за друштвене делатности - у оквиру кога је и област социјалне заштите, Савет за буџет и финансије, Комисија за представке и жалбе, Савет за међунационалне односе.

Анализа општинских докумената и одлука о социјалној заштити

- Локални еколошки акциони план – ЛЕАП - донет на седници СО Врбас 22.02.2005.год. Процес овог рада подржала је Европска агенција за реконструкцију, Министарство за заштиту животне средине, Покрајински секретаријат за заштиту животне средине. Буџет општине подржава активности ЛЕАП –а.

- ***Одлука о социјалној заштити грађана општине Врбас*** - донета је 1993. године, допуњена 2005. године обухвата активности и услуге које пружа 10 радника Центра за социјани рад, а финансирају се из буџета општине:

- Службу помоћи у кући и кућне неге, дневни боравак у Клубу за стара и одрасла лица у Врбасу,
- опрему корисника за смештај у установу социјалне заштите или другу породицу,
- једнократне помоћи,
- помоћ у набавци школског прибора, уџбеника, одеће и обуће,
- трошкове сахране незбринутих лица,
- привремени смештај у прихватилиште и прихватну станицу,
- социјално становање у заштићеним условима и
- активности које имају за циљ спречавање и сузбијање насиља у породици
- финансирању трошкова Саветовалишта за брак и породицу.

- ***Правалник о условима и начину регресирања трошкова боравка деце у Предшколској установи"Бошко Буха"у Врбасу*** који је, према Закону о финансијској подршци породици са децом, донео Председник општине и који регулише право на бесплатан или регресиран смештај деце предшколског узраста од 1 – 6,5 година у целодневном или полудневном боравку.

- ***Одлуке Председника општине о***: додели беби пакета родитељима за свако новорођено дете, помоћи родитељима којима се роде близанци или тројке, бесплатној или регресираној ужини ученика основних школа, бесплатној исхрани деце умерено ометене у развоју у продуженом боравку, бесплатном превозу ученика основних и средњих школа у специјалном образовању, регресираном градском превозу, бесплатном или регресираном међумесном превозу ученика средњих школа или смештају у ученичким домовима или приватном смештају и викенд картама, бесплатном међумесном превозу буџетских студената који свакодневно путују на факултет, а не користе студентски дом или кредит, стимулацији за студенте са просеком преко 9,00,

- У складу са Законом о социјалној заштити донети су од стране Управног одбора Центра, уз сагласност Председника Општине :

- Правилник о организацији и начину рада Службе и Клуба, нормативи и стандарди за обављање њихове делатности, критеријуми и мерила за утврђивање цена услуга и утврђивање цене услуга у Служби и Клубу,
- Правилник о начину рада и кућном раду у објектима социјалног становања у заштићеним условима и
- Правилник о критеријумима за праћење трошкова боравка корисника у социјалном становању у заштићеним условима.

- Одлука о обављању комуналних делатности – која прописује ослобођење од плаћања трошкова воде, канализације и изношења смећа одређене категорије становника.

Анализа буџета – подаци Одељења за финансије и буџет

ПРЕГЛЕД РАСХОДА ЗА СОЦИЈАЛНУ ЗАШТИТУ	2006	**Изврш.2006**	**Изврш.2007**	**план 2008**
ФИНАНСИРАЊЕ ДИРЕКТНО ИЗ БУЏЕТА		**34.654.579**	**41.810.601**	**45.365.000**
Погребни трошкови материјално угрожених лица		326.861	206.012	300.000
Пројекат за подстицање наталитета - пакети за бебе		1.806.934	1.785.163	2.200.000
Помоћ деци палих бораца		184.000	435.000	450.000
Социјално становање у заштићеним условима		745.056	1.157.566	1.150.000
Привремени смештај у прихватилиште, прихватну станицу		36.724	28.126	50.000
Активности које имају за циљ спречавање и сузбијање насиља у породицу		122.252		50.000
Једнократне помоћи по Одлуци извршног органа		3.265.865	2.965.926	3.200.000
Школски прибор за децу без родитељског старања			440.000	485.000
Саветовалиште за брак и породицу		530.120	579.248	580.000
Организовање мобилног тима у социјалној заштити			229.018	
Одбор за превенцију болести зависности		181.253	220.922	400.000
Комисија за популациону политику		521.372	557.794	500.000
Комисија за родну равноправност		181.534	268.567	300.000
Исхрана и смештај ученика основних школа		2.488.299	2.619.001	4.000.000
Исхрана и смештај ученика средњих школа		1.577.425	1.872.122	2.500.000
Студентске и ученичке стипендије и награде		1.292.006	1.781.980	2.200.000
Превоз студената		8.351.129	11.991.736	12.000.000
Превоз ученика		13.043.749	14.672.420	15.000.000
УСТАНОВА "ЦЕНТАР ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД" Врбас		**7.213.547**	**9.050.290**	**10.530.100**
Накнада за социјалну заштиту – једнократне помоћи		2.125.000	2.230.000	2.520.000
УСТАНОВА " ГЕРОНТОЛОШКИ ЦЕНТАР" ВРБАС		**80.000**	**5.950**	**200.000**
Дотације невладиним организацијама Црвени крст и друга хуманитарна удружења и спортске организације				25.000.000
У К У П Н О :		**41.948.126**	**50.866.841**	**81.095.100**

Издвајања за социјалну заштиту из буџета општине Врбас у 2008. години износе 10,4 % .

2.СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

Центар за социјални рад општине Врбас

Центар за социјални рад у Врбасу основан је 1966. године.када је пословао као испостава Међуопштинског центра Кула, Врбас и Србобран. Од 01.01.1983. до 31.12.1991. ради као самостална установа, а потом као међуопштински центар Врбас и Србобран. Ступањем на снагу Измена и допуна Закона о социјалној заштити 01.09.2004. године одељење у Србобрану покреће поступак за оснивање самосталне установе и од 01.01.2005. године постоје два центра која обављају делатности сваки на подручју своје општине. У оквиру ЦСР од 01.07.1987. године ради и Клуб за стара и одрасла лица и Служба за помоћ у кући и кућну негу.

Од 10.01.2005. године постоји и социјално становање у заштићеним условима, 2 објекта са 37 корисника из категорије самохраних родитеља и (тешко) хронично оболелих лица.

Центар за социјални рад општине Врбас је кадровски и организационо оспособљен да решава о правим грађана утврђених Законом. Центар обавља и послове поверене од стране оснивача–општине, а који су дефинисани Одлуком о социјалној заштити грађана општине Врбас. Центар има 24 запослена од тога Министарство финансира 14 запослених и оснивач 10, од чега је 15 запослених са вишом и високом стручном спремом, 7 са средњом стручном спремом и два запослена са основном школом.

Центар за социјални рад обавља послове социјалне заштите у складу са Законом о социјалној заштити и пружа остале услуге као и послове из подручја породично-правне заштите у складу са Породичним законом.

Центар располаже електронском базом података, програмом који је одобрило и финансирало ресорно министарство.

Геронтолошки центар

Основан је 30.09.2003.године од стране Покрајинског секетаријата за здравство и социјалну политику Нови Сад ради услуге трајног смештаја за збрињавање старих и изнемоглих лица. Установа ради у два објекта: у Врбасу, М.Тита 34 и у Куцури, М.Тита 66. Укупан капацитет је 125 корисника, од тога у Врбасу 95, а у Куцури 30. Врбас обухвата све три категорије смештаја, независни, полузависне и зависне кориснике. Пружа се 24-часовна медицинска нега за непокретне кориснике смештене у стационару.

Геронтолошки центар запошљава 38 радника, организованих у пет служби: служба медицинске неге и здраствене заштите, служба социјалног рада, служба општих послова, служба исхране и финансијска служба. Запослени се финансирају делом из републичког буџета преко Министарства рада и социјалне политике, из Републичког завода за здравствено осигурање и цене смештаја корисника.

3. ЗДРАВСТВО

Скупштина општине Врбас је оснивач Дома здравља "Вељко Влаховић" Врбас и Апотеке Врбас, а Извршно веће АП Војводине Опште болнице Врбас од 01. априла 2008. године. Дом здравља и Апотека су основане за територију општине Врбас као здравствене установе у државној својини за обављање здравствене делатности на примарном нивоу, док је Општа болница Врбас основана за секундарну здравствену заштиту као р е г и о н а л н а за општине: Врбас, Мали Иђош, Србобран, Бечеј, Бачку Паланку и Бач и део општине Кула /насељена места: Кула, Руски Крстур и Липар/ - за око 230.000 становника.

У оквиру Дома здравља "Вељко Влаховић" Врбас су и здравствене станице у Старом Врбасу и Виноградима у Врбасу и у свих пет насељених места у општини Врбас.

Апотеку Врбас чине Централна Апотека у Врбасу и огранци у Старом Врбасу и у Општој болници у Врбасу и у свих пет насељених места у општини Врбас.

У овим установама ради укупно 820 радника, 182 са високом, 22 са вишом и 434 са средњом спремом.

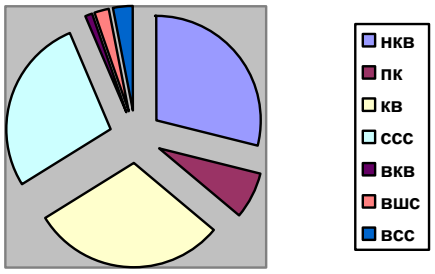
У сарадњи са Домом здравља, а у организацији Комисије за популациону политику општине Врбас, ради Саветовалиште за заштиту и унапређење репродуктивног здравља младих и Школа за труднице .

4. ЗАПОШЉАВАЊЕ

Служба за запошљавање Врбас

Радно активно становништво у општини Врбас, према попису из 2002. године има 27.894 или 60,83%. Омладине од 15-29 година има 10.115 што је 36,36% радно активног становништва или 22,06% укупног броја становника.

Образовна структура незапослених је следећа:

	2007	Жене
НКВ	2254	1269
ПК	546	274
КВ	2334	962
ССС	2133	1330
ВКВ	91	18
ВШС	183	100
ВСС	228	125
VIII	3	-
УКУПНО	7779	4078 52,42%

Од укупног броја регистровано незапослених лица, њих 4.100 чека на прво запослење, док нпр. дужину чекања на запослење преко десет година има 1.117 лица од чега 751 чине жене. Ако бисмо анализирали структуру незапослених према старости, уочавамо да су две најугроженије категорије незапослених лица незапослени до тридесет година којих има 2.562 и незапослени преко четрдесет година којих има 3772, од чега жена 1.902 и те две категорије незапослених чине укупно 6663 или 77,30% незапослених.

Доступне услуге незапосленим лицима су: услуге дефинисане законом – законом утврђена права, право на материјалну заштиту, услуге едукације – информатичка обука, енглески језик, обука за познатог послодавца, неговатељице, обука за конобаре и куваре, ванредно завршавање основне школе, материјална помоћ последипломском студирању.

Услуге које су потребне: саветодавне услуге, већи број преквалификација и доквалификација и бизнис инкубатори.

5. ОБРАЗОВАЊЕ

Предшколско образовање и васпитање

Скупштина општине Врбас је оснивач Предшколске установе "Бошко Буха" која предшколским образовањем и васпитањем обухвата ове школске године 1384 деце у 60 васпитних група, од којих су 39 група целодневног боравка /од 12 месеци до 6,5 година/ са 920 деце и 21 група полудневног боравка – припреме за школу од 5,5 до 6,5 година - са 464 деце. Од 1384 деце *бесплатан и регресиран смештај* од 01.09.2007.год. користи укупно 809 корисника или 58,45% и то: целодневни боравак - 578 деце или 62,82% и полудневни боравак – 231 дете или 49,78%. Отворена су одељења целодневног боравка у свим насељеним местима општине. Установа ради у 12 објеката , 7 у Врбасу и по један у сваком насељеном месту. У Установи ради 144 радника, педагог и психолог, логопед и дефектолог, 79 васпитача и 20 медицинских сестара.

Основно и средње о образовање и васпитање

У општини Врбас има девет основних школа, четири и Врбасу и по једна у сваком насељеном месту и Основна музичка школа, а раде и три средње школе: Гимназија "Жарко Зрењанин", Средња стручна школа "4. јули" и Медицинска школа "Козма и Дамјан" у приватној својини. Детаљнији подаци у делу циљне групе Деца и омладина. У основним школама има 467 запослених, у музичкој школи 19, у средњим школама 161 и у приватној медицинској школи 8.

6. МЕДИЈИ

Информисањем се у општини Врбас бави Јавно предузећа за информисање грађана "Врбас" из Врбаса у чијем су саставу Радио "Врбас", основан 04. јула 1968. године који регионално емитује програм 24 часа дневно на 4 језика: српском, мађарском, русинском и украјинском и ТВ "Бачка". У предузећу је запослено 43 радника.

7. ПРАВОСУЂЕ И ПОЛИЦИЈА

На територији општине функционишу: Општинско јавно правобранилаштво, Општински орган за прекршаје, Општинско јавно тужилаштво, Општински суд Врбас и Полицијска станица Врбас.

Општинско јавно првобранилаштво у свом саставу има Службу правне помоћи.

Решењем Председника општине фирмиран је "Координациони тим за унапређивање сарадње у спречавању и сузбијању насиља у породици" од представника: локалне самоуправе, ЦСР, здравства, тужилаштва, суда и полиције.

Од средине 2007. године у ЦСР је уведено обавезно 24 часовно дежурство за неодложне интервенције.

Сарадња мрежа са истим актерима функционише и у случајевима превенције и злоупотребе психоактивних супстанци код малолетних лица.

У општини Врбас је потписан Меморандум о сарадњи у мрежи "Живот без насиља у општини Врбас", који је део меморандума на регионалном нивоу чији су потписници Председник општине, ЦСР, институције здравства, тужилаштво, Полицијска станица Врбас, Општински суд, Општински орган за прекршај, све основне школа, средње школе, Предшколска установа и осам месних заједница.

8. ПОСЛОВНИ СЕКТОР

Пословни сектор није у довољној мери укључен у пружање услуга социјалне заштите становништву општине. За сада није евидентирана ни једна услуга социјалне заштите становништву коју нуди пословни сектор.

9. НЕВЛАДИН СЕКТОР

Удружење пензионера општине Врбас окупља 6.175 чланова. Услуге које обавља су: помоћ у набавци огрева и намирница на рате, подела намирница и посуђа. Организује одлазак у бање, као и кратке излете и дружења.

Савез инвалида рада Републике Србије – Општинска организација инвалида рада општине Врбас - окупља особе са инвалидитетом и мотивише их да активно учествују у оспособљавању за стицање економске и друге самосталности.

Удружење ратних војних инвалида општине Врбас 1990 – 1999. - обухвата кориснике права на личну инвалиднину тј. ратне војне инвалиде у ратовима 1990-1999. године и породице погинулих у наведеном периоду. Бави се свим проблемима које има ова популација.

Удружење ратних и мирнодопских војних инвалида од 1945. године обухвата 144 ратна и 41 мирнодопска војна инвалида.

Друштво за помоћ МНРО општине Врбас је основано 05. јуна 1973. год. са циљем да окупи особе са сметњама у развоју, али и да мотивише родитеље да активно учествују у оспособљавању сопственог детета за стицање економске и друге самосталности.

У последњих пет година се у друштву реализује низ активности: креативна радионица, драмска, ликовна, психолошка, плесна, спортска радионица у којима су деца и омладина са сметњама у развоју показала изузетну сналажљивост и способност, а у складу са својим могућностима.

У рад Друштва су укључени дефектолози разних профила, родитељи, психолози, педагози, лекари, социјални радници, правници, представници пензијско инвалидског осигурања, црвеног крста, тржишта рада, локалне заједнице. Рад у друштву је волонтерски са 11 волонтера.

Друштво има своје просторије чији део је адаптиран и опремљен од стране UNICEF – а и хуманитарне организације "SAVE THE CHILDREN" као и средствима локалне заједнице, месног самодоприноса и приходима донатора. Друштво окупља око 250 чланова од којих је 80 веома активно. Последњих година бележи се пораст броја лица упућених на категоризацију, лица са ометеношћу у развоју и то од 15 – 25 годишње.

Општинска организација Црвеног крста – Црвени крст Србије је основан 1876 године, само 13 година после оснивања Међународног Црвеног крста. Основне области рада сваке организације Црвеног крста су – *социјална делатност, здравствено васпитна делатност* (обука у пружању прве помоћи, добровољно давалаштво),*служба тражења, дифузија.* У социјалној делатности Црвени крст Врбас реализује хуманитарне акције локалног карактера и укључује се у акције других организација, а традиционалне акције Црвеног крста у овој области су "СУНЧАНА ЈЕСЕН ЖИВОТА", "МЕЂУНАРОДНИ ДАН БОРБЕ ПРОТИВ СИРОМАШТВА", "НЕДЕЉА СОЛИДАРНОСТИ". Део

социјалне делатности Црвеног крста су и пројекти који се тренутно реализују уз финансијску подршку Међународне федерације друштава Црвеног крста и Црвеног полумесеца – «Брига о старима», »Помоћ младим људима са хендикепом», »Отворени вртић за децу из социјално-економски угрожених породица»

Удружење грађана Хуманиратна група "ОСМЕХ" ради од 1997. године. Мисија удружења је унапређење целовитог друштвено еконемског положаја маргинализованих друштвених група. Препознатљива је по бројним пројкетима који су спроведени у области побољшања положаја избеглица и жена, а последњих година по пројектима и партнерству са ЦСР.(заштита деце од злостављања)

Удружење "СОЛИДАРНОСТ" бави се сакупљањем одеће и хране, лекова и животних намерница. Оа почетка 1990 године помоћ се транспортује на ратом захваћена подручја. Од 1999 год. до данас помоћ се прикупља и углавном се доставља становништву на подручју Косова и Метохије.Удружење сарађује са Црвеним Крстом.

Искуства у партнерском – међусекторском пружању услуга социјалне заштите

У свом раду *Центар за социјални рад* је повезан са многим другим установама и институцијама као што су: органи општинске управе, полиција, суд, тужилаштво, школе, Геронтолошки центар, други центри за социјални рад, домови за децу, психијатријске установе, домови здравља, хуманитарне организације итд.

Сарадња *Дома здравља "Вељко Влаховић" Врбас - Одсека здравственог вапитања* и свих основних школа на територији општине се спроводи на годишњем новоу у оквиру редовних програмских активности школа и Института за јавно здравље. Континуирана сарадња је почела је од 2000. године.

Партнерски делује *Општински Одбор за превенцију психичких поремећаја узрокованих психоактивним супстанцама /ПАС/, Комисија за популациону политику, Комисија за праћење остваривања родне равноправности општине Врбас* у међусекторском пружању услуга социјалне заштите заједно са здравством, родитељима, тужилаштвом, просветом и Центром за социјални рад.

Међуопштинска /регионална сарадња/ у области социјалне заштите постоји у реализацији појединих пројеката, али није планска и усмерена ка заједничком пружању услуга социјалне заштите.

Донатори, програми, пројекти

Пројекат Центра за социјални рад под називим " Нови садржај у раду Клуба за стара и одрасла лица" реализован је у партнерству са НВО "Осмех" и Друштвом за МНРО Врбас. Обухват корисника овим пројектом је 25 корисника /10 корисника су чланови клубова и 15 су деца са посебним потребама/. Дужина трајања пројекта је 11 месеци. Финансирао је ФСИ .

У сарадњи са општином Врбас ЦСР је реализовао више пројеката. Почевши од 2002.год. кроз пројекте активности ЦСР се ангажује на решавању брачних и породичних проблема кроз реализацију пројекта ``Породица – то смо ми". Пројекат ``Теен клуб`` подржан је од стране Покрајинског секретаријата за здравство и социјалну политику у Новом Саду.

Током 2003. и 2004. године реализован је пројекат ``Унапређивање заштите деце од занемаривања и злостављања у општини Врбас``, а истеком пројектних активности локална самоуправа је дала сагласност и финансијски подржала рад Саветовалишта за брак и породицу који је почео са радом 2005.године.Саветовалиште и данас ради и финансира се из општинског буџета.

Пројекати спроведени у партнерству Општинског одбора за превенцију психичких поремећаја узрокованих ПАС су: "Здраво одрастање" за децу од 5 до 7 год. у сарадњи са родитељима, васпитачима и педијатрима и пројекат "Здраво одрастање" за децу од 5 до 10 год.у сарадњи са родитељима, учитељима уз прикључивање Одсека за здравствено васпитање Дома здравља.

Захваљујући донацији Швајцарске дирекције за развој и сарадњу и УНХЦР, 2004. године изграђена су два објекта као отворен облик социјалне заштите ради смештања лица расељених из колективног центра за самохране мајке са децом, а управљање објектима је поверено ЦСР.

АНАЛИЗА СТАЊА СИСТЕМА СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ У ОПШТИНИ ВРБАС

УНУТРАШЊЕ	**Снаге** - постојање и развијеност институција социјалне заштите - стручни капацитети у социјалној , здравственој заштити, школству - систем финансирања социјалне заштите са свих нивоа и различитих извора финансирања - отвореност и разумевање локалне самоуправе за развој система социјалне заштите - развијени превентивни програми - висока осетљивост локалне самоуправе за потребе социјалне заштите - постоји волонтерска база и добро искуство у Црвеном крсту и у НВО "Осмех" - постојање и укљученост локалних медија - постоји искуство у прикупљању и привлачењу донаторских средстава	**Слабости** - недовољан број стручног кадра /социјалних радника, психолога, дефектолога-олигофренолога,спец. педагога ...) - недовољна међусобна размена информација између различитих актера социјалне заштите - недовољно развијен волонтеризам и волонтерски рад који је углавном везан за НВО сектор - недовољан број удружења корисника - непостојање прецизне системске евиденције /базе података/ за многе категорије - недовољно испитане потребе - недовољна друштвена филантропија - недовољно разумевање - емпатија за туђе проблеме за социјалну проблематику?
СПОЉАШЊЕ	**Могућности** - висока институционална прихваћеност социјалне заштите у локалној средини - потенцијална афирмација постојеће политичке структуре - друштвено прихватљива тема - традиција солидарности, емпатије? - стручна помоћ локалним самоуправама - географски положај општине Врбас - Одлука о социјалној заштити грађана општине Врбас и друге одлуке о социјалним давањима из буџета општине	**Препреке** - неуједначен друштвени систем вредности - није формиран друштвени амбијент - нестабилна политичка ситуација - транзиција - нестимулативна законска регулатива за потенцијалне донаторе - одлагање децентрализација система

ПОСТОЈЕЋЕ УСЛУГЕ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ У ОПШТИНИ

Р.бр.	Облици ванинституционалне заштите	Назив устан. или организ. која реализује облик ванин. заштите	Број и категорија корисника	Извор финансирања и износ обезбеђених средста за 2007. г.
1.	Клуб за стара лица	ЦСР Врбас	232	СО Врбас
2.	Служба помоћи у кући и кућна нега	ЦСР Врбас	19	СО Врбас и партиципсција Корисника
3.	Социјално становање у заштићеним условима	ЦСР Врбас	37	СО Врбас Комесријат за избеглице
4.	Једнократне помоћи и помоћ У набавци школ.прибора	ЦСР Врбас	1.873 лица 250 деце	СО Врбас
5.	Трошкови сахране незбринутог лица	ЦСР Врбас	25	СО Врбас
6.	Прихватна станица	ЦСР Врбас	5	СО Врбас
7.	Набавка огрева	ЦСР Врбас	4	СО Врбас
8.	Опремање корисника за први смештај	ЦСР Врбас	9	СО Врбас
9.	Саветовалиште за брак и породицу	ЦСР Врбас	312	СО Врбас
10.	Програми за децу ометену у развоју	Друштво за помоћ МНРО	60	СО Врбас
11.	Пројекти у области социјалне заштите	Црвени крст	310	СО Врбас

ПОТРЕБНЕ УСЛУГЕ :

Врста потребне услуге	За кога је потребна	Како доказујете потрбу ? / наведите индикаторе /
Девни центар за децу ометену У развоју	МНРО	Број деце регистрован у друштву МНРО је 350
Социјално становање за жртве насиља	жртве насиља у породици	Пораст броја откривеног насиља
Продужени боравак за децу	Деца из материјално угрожених породица – укључујући Роме	Повећање броја деце у продуженом боравку уз финансијску подршку ЦСР
Саветовалиште за унапређење породичног здравља	За младе	
Кућа на пола пута	Деца са породичног смештаја, или домског збрињавања	Број деце на породичном смештају
-Дневни центар за збињавање старих лица - Храна на точковима	старих и одраслих теже хронично оболелих и инвалидних лица	Пораст популације старих за 25% у односу на 1991.г. Пораст ове групе корисника за последње 3 год. за 100%
Прихватилиште или прихватна станица	Скитнице, пролазници, сиромашни	Број лица која су била на смештају у друге прихватне станице или ургетне хранитељске породице

ИНСТИТУЦИЈЕ И ОРГАНИЗАЦИЈЕ У СИСТЕМУ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ
(Упоредна матрица за анализу заинтересованих страна)

Заинтересована Страна /ЗС/ и њене основне карактеристике	**Потребе ЗС**	**Капацитети ЗС /знања, вештине друштвена моћ/**	**Активности које је могуће спровести да би се одговорило на потребе ЗС**
ЦСР Врбаса, Клуб за стара и одрасла лица, Геронтолошки центар	-Повећање капацитета стручних радника за нове услуге и потребе корисничке групе повећање броја стручних радника	-стручна оспособљеност -додатне едукације -дугогодишње искуство -солидна моћ -евиденција корисника	-измена нормативних аката -повећање броја извршиоца - едукативни пакети - унапређење сарадње са Свим актерима
Црвени крст НВО	Повећање броја волонтера и њихова едукација за разне видиве подршке	Искуство у реализацији различитих програма - мрежа волонтера	Промовисање волонтерског рада и едукација волонтера
Друштво за помоћ МНРО и удружења особа са инвалидитетом НВО	-Повезивање са другим заинтересованим групама -Инклузија /укључивање у вршњачке групе) у области образовања, запошљавања... -Повећање доступности услуга	Висока мотивисаност Бројно чланство Повезаност са другим удружењима Познавање потреба корисника	-повезивање са другим корисничким групама и заинтересованим странама -уклањање архитектонских баријера -дневни центар за ОСИ
НВО Осмех	-Развој волонтеризма -Јачање капацитета организације (улога и место НВО) -нормативна регулатива	Посвећеност чланства Знање и искуство у релизацији пројеката Добри резултати волонтери	Промовисање улоге НВО Лобирање за доношење Закона о НВО Промовисање волонтерског рада и едукација волонтера
Правосуђе и полиција Институције	-формирање породичних судова -едукација запослених -стварање услова за спровођење изречених мера	-висок степен друштвене моћи -већи број едукованих кадрова	-Ефикасније спровођење судских одлука -Јасно дефисање одговорности и надлежности
Локална самоуправа	-едукација -формирање локалног савета за социјална питања -доступност услуга што већем броју корисника	- сензибилисаност за потребе грађана/ки -велика друштвена моћ -финансирање	-Обука за мониторинг и еволуацију -Едукативни пакети -консултовање корисника

На бази упоредне анализе стања, потреба и капацитета локланих актера социјалне заштите општине Врбас, утврђује се следећи стратешки правци и циљеви:

Одељак **5** **СТРАТЕШКИ ПРАВЦИ И ЦИЉЕВИ РАЗВОЈА СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ У ОПШТИНИ ВРБАС**

СТРАТЕШКИ ПРАВЦИ

- Задржати постојећи ниво услуга уз њихово осавремењивање и радити на развоју нових, иновативних локалних облика услуга социјалне заштите у општини Врбас
- Јачање целовитих капацитета локалне самоуправе и свих актера система социјалне заштите у општини Врбас користећи мотивисаност за промене, донаторску подршку и локалне ресурсе
- Контунуирано промовисање реформе социјалне заштите и вредности друштвене солидарности, могућности избора и једнаке могућности, партнерства и активизма

СТРАТЕШКИ ЦИЉЕВИ

- Очување и подизање квалитета постојећих услуга и развој нових услуга према угроженим категоријама становништва обезбеђивањем оптималног, нормативног и институционалног оквира
- Подстицање развоја иновативних облика услуга за све категорије корисника које равноправно нуде и пружају даваоци услуга из јавног, приватног и владиног сектора
- Развој ефикаснијег система социјалне заштите у којима ће потребе бити целовито задовољене уз плурализам услуга и пружалаца услуга као и партнерство и умрежавање актера
- Унапређење потенцијала пружаоца услуга кроз мотивисање, едукацију и оспособљавање младих и заинтересованих
- Јачање, оспособљавање и усавршавање људских ресурса локалне самоуправе и других актера социјалне заштите за квалитетно пружање локалних услуга
- Повећање разумевања и подршке локалне заједнице према посебно осетљивим друштвеним групама кроз сталне промоције вредности, информисање о могућностима коришћења услуга и едукацију и кроз информисаност корисника о својим правима ради повећања степена обухвата
- Јачање финансијских капацитета локалне заједнице и изградња капацитета за ангажовање и коришћење додатних извора /донације, оснивање фондова и сл./ ради обезбеђења континуитета и сигурност пружања услуга
- Побољшање институционалног и друштвеног положаја породице као институције кроз афирмацију традиционалних породичних вредности и кроз различите видове помоћи мерама популационе и социјалне политике ради унапређења квалитета живота.
- Полазећи од општих стартешких праваца и стартешких циљева којим се дефинишу промене које се желе оставарити у локаланом систему социјалне заштите, у продужетку су постављени приоритети на којима ће се радити у наредних пет година.

Одељак 6 ОДЕЉЦИ О ПРИОРИТЕТИМА - ЦИЉНЕ ГРУПЕ

На бази анализе стања и потреба установљене су следеће приоритетне циљне групе:

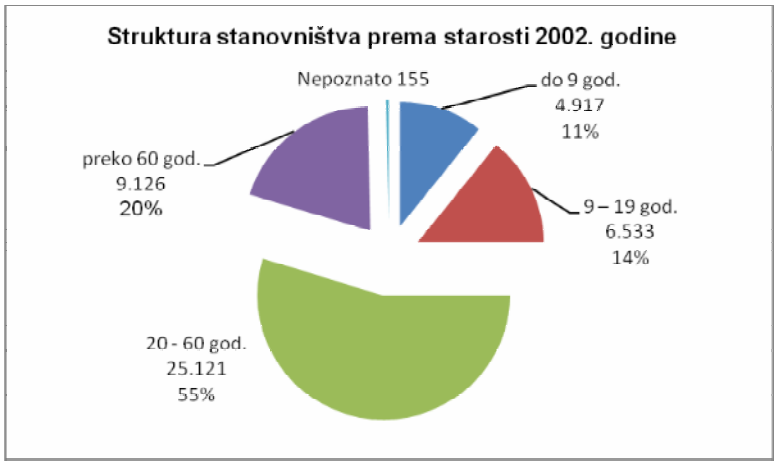
А/ Корисничке циљне групе:

- **Стара лица**
- **Роми**
- **Особе са инвалидитетом**
- **Деца и омладина**
- **Породица**
- **Актери социјалне заштите /**локални актери и носиоци имплементације Стратешког плана: носиоци локалне власти, доносиоци одлука, професионалци у институцијама, волонтери и НВО, привредници и предузетници, медији, шира јавност/.

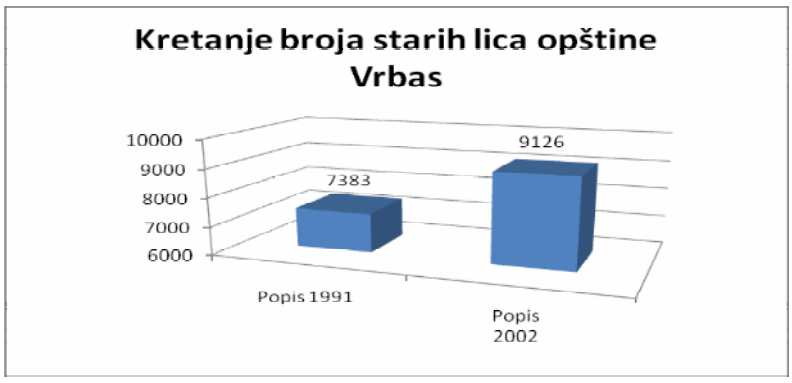
ЦИЉНА ГРУПА 1/ СТАРА ЛИЦА

1/1. АНАЛИЗА СТАЊА ЦИЉНЕ ГРУПЕ

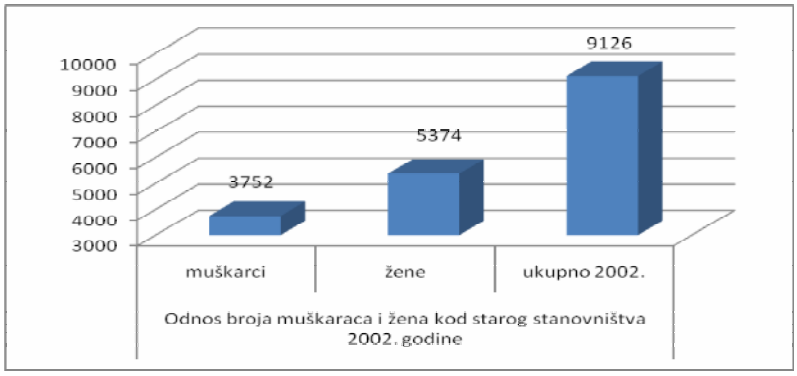
Према подацима **Републичког Завода за статистику** из 2002. године у општини Врбас је било 45.852 становника. Од тог броја остарелих становника је било 9126 што чини **20%** укупног становништва општине. Исти извор наводи да је 2003. године старо становништво чинило 16,6% од укупног броја становника Републике Србије.

Мада је те године најбројнија категорија становника општине била она старости између 20 и 60 година (55% укупне популације општине), видно је уочљив тренд да је број становника општине старијих од 60 година порастао за **25%** у односу на 1991. годину са 7.383 на 9.126.

Полна структура указује да жене чине **59%** популације општине старости преко 60 година.

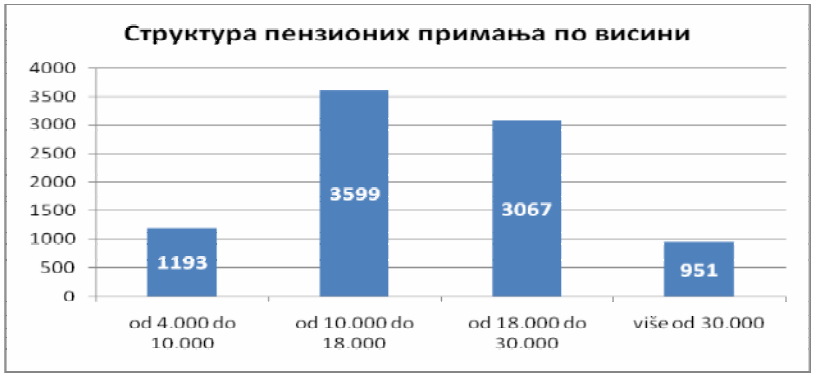

На стање задовољења основних материјалних, здравствених и социјалних потреба првенствено утичу месечна новчана примања старе популације.

Према подацима Дирекције покрајинског фонда за ПИО у општини Врбас тренутно има **8.810 пензионера**, од тога 2.248 инвалидских, 4.318 старосних и 2.244 породичних.

По истом извору, накнаду за туђу негу и помоћ од 11.004,00 динара прима 461 пензионер.

Структура пензионих примања показује да **1.193 корисника** (**13,54%**) има пензије мање од 10.000 динара што је на нивоу минималних пензионих примања и индикативан је показатељ материјалне и друге угрожености прималаца. Са друге стране, већина корисника пензионих примања има просечне до изнадпросечне пензије.

Увид у структуру примаоца минималних пензија показује да су материјално најугроженија 362 корисника инвалидских пензија (30,34%), 334 корисника старосних пензија (28%) и 497 корисника породичне пензије (41,66%).

Пензионери Врбаса су организовани у више удружења:

Удружење пензионера општине Врбас окупља 6.175 чланова. Услуге које обавља су: помоћ у набавци огрева и намирница на рате, подела намирница и посуђа. Организује одлазак у бање, као и кратке излете и дружења. Удружење функционише у једној просторији, иако имају потребу за већим простором. Вођство удружења је у свакодневном контакту са популацијом пензионера и упознати су са потребом више од 100 корисника за бесплатним оброком као видом помоћи њиховим члановима. Чланови показују незадовољство доступношћу информација о могућностима и правима из домена здравствене заштите, посебно медицинске рехабилитације и превенције тежих обољења.

Општинска организација инвалида рада ради у Врбасу и по насељеним местима. Окупља особе са инвалидитетом и мотивише их да активно учествују у оспособљавању за стицање економске и друге самосталности. Поред 362 примаоца минималних месечних износа инвалидских пензија, по мишљењу чланова Савеза материјално најугроженију групу њихових чланова чини 381 инвалида рада који су постали незапослени као технолошки вишак. Они примају месечну накнаду у висини од 50% износа своје будуће старосне или инвалидске пензије коју ће остварити у наредних неколико година. Просечни месечни износ примања износи 9.103,68 динара, док већина прима гарантовани износ од 4.857,30 динара месечно.

Удружење ратних војних инвалида општине Врбас 1990 – 1999 - Обухвата кориснике права на личну инвалиднину тј. ратне војне инвалиде у ратовима 1990-1999. године и породице погинулих у наведеном периоду. Бави се свим проблемима које има ова популација. Корисника породичне инвалиднине има 72 од тога 39 родитеља погинулих бораца. По њиховим искуствима потребна им је здравствена и психосоцијална помоћ и обилазак и помоћ у кући.

Удружење ратних и мирнодопских војних инвалида од 1945. године - обухвата 144 ратна и 41 мирнодопска војна инвалида.

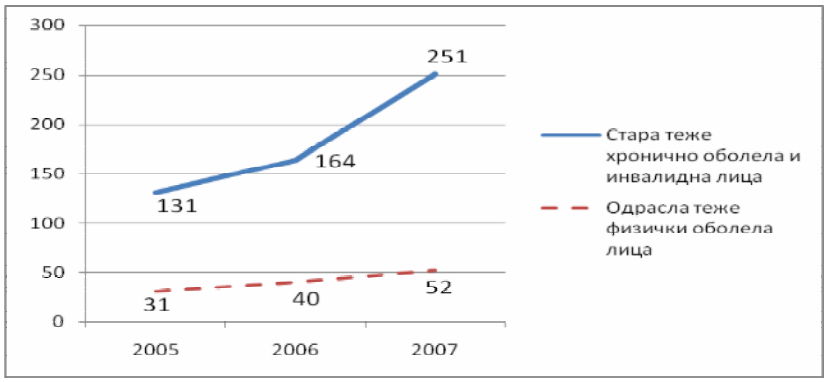
О тренду све веће материјалне, здравствене и социјалне угрожености значајног дела популације старих на територији општине Врбас убедљиво говоре подаци из годишњих извештаја Центра за социјални рад општине Врбас.

Наиме, укупан број остарелих корисника услуга Центра за социјални рад општине Врбас се током 2007. године повећао за **25%** у односу на 2005. годину.

Број старих теже хронично оболелих лица који су имали потребу за услугама Центра за социјални рад општине Врбас се у последње 3 године повећао за готово **100%.**

Број одраслих теже физички оболелих лица се повећао за **67%** у истом периоду

Исти извор наводи да стара теже хронично оболела и инвалидна лица чине доминантну групу односно 39% од укупног броја остарелих корисника услуга социјалне заштите, док стара лица без средстава за живот чине 10% корисника.

Према запажањима из извештаја ЦСР Врбас, повећан је број захтева за смештајем у установу социјалне заштите из разлога немогућности адекватног збрињавања у оквиру породице сродника (запосленост, немогућност пружања адекватне здраствене заштите...), а посебан проблем представља и попуњеност капацитета установа специјализованих за одређене категорије корисника.

Центар за социјални рад општине Врбас је у току 2007. године на смештај у установе социјалне заштите (геронтолошке центре, домове за стара лица) упутио укупно 72 стара лица. Од тог броја мање од 50% (њих 31) је било смештено у локалној заједници, одн. у Геронтолошком центру Врбас.

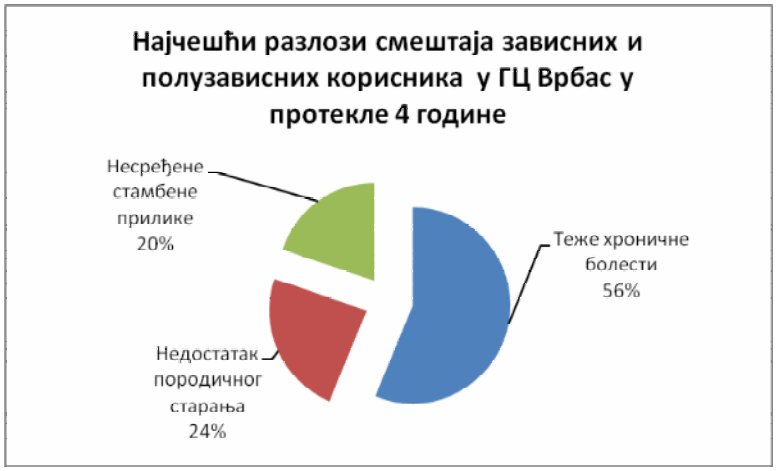

Број остарелих корисника у 2007. упућених на смештај у установе социјалне заштите према територијалној припадности указује на угроженост старог становништва у самом граду Врбасу:

Змајево	8
Равно Село	3
Савино Село	7
Б. Д. Поље	3
Врбас	47

Геронтолошки центар Врбас са 38 запослених има капацитет од 125 корисника и готово стално је попуњен. С обзиром на постојање здравствене службе која свакодневно пружа негу, ГЦ Врбас организује практичну обуку неговатељица за потребе других институција попут Центра за социјални рад и Националне службе за запошљавање.

Од укупног броја корисника 65 корисника су старе особе са статусом избеглих лица, док су остали корисници примљени на стационарни смештај. У протекле 4 године, најчешћи разлози смештаја зависних и полузависних корисника којима је потребна 24-часовна здравствена нега су: теже хроничне болести (54 корисника), недостатак породичног старања (23 корисника), за 19-оро корисника несређене стамбене прилике.

Током 2006. и 2007. године у Геронтолошки центар у Врбасу је примљено 55 зависних и 15 полузависних корисника чије је теже здравствено стање, као што се може видети из њихових социјалних анамнеза, лагано пропадало из чињенице да су живели сами или без довољне и адекватне помоћи и неге у самом домаћинству.

Врбас	8
Змајево	2
Савино Село	2
Б.Д.Поље	2
Куцура	27
Равно Село	1

Подаци о броју остарелих корисника додатка за туђу негу и помоћ који су право остварили преко Центра за социјални рад током 2007. године говоре о угрожености здравствених потреба корисника из насељених места општине Врбас која ускоро може довести и до потребе за смештај корисника.

Према искуствима запослених у ЦСР Врбас у срединама где има више смештаја недостаје социјална и здравствена нега и помоћ у домовима корисника. Запослени на терену наилазе на хигијенски, нутриционистички и здравствено угрожена старачка домаћинства, за које се тренутно нуде услуге помоћи у кући коју делом финансира локална самоуправа (по подацима ЦСР Врбас 19 старих и 4 одрасла лица). Додатних 12 корисника добија ову услугу кроз 6-месечни пројект финансиран као Јавни радови.

С обзиром да је на територији општине Врбас, при **Дому здравља** у Врбасу, још увек у процесу формирања **поливалентна патронажна служба,** општински одбор **Црвеног крста** спроводи акцију добросуседске помоћи у оквиру којег једна медицинска сестра врши мерења притиска и консултације са корисницима.

Број остарелих лица корисника услуга социјалне заштите у 2007. години и облици односно услуге социјалне заштите финансиране из буџета локалне заједице

Постојећа услуга (извор финансирања)	**Пружалац услуге**	**Број корисника у 2007**	**Кратки опис услуге**	**Територија обухвата**
Клуб за стара и одрасла лица (општина Врбас)	Центар за социјални рад	198	Чланови кроз чланарину суфинансирају културно-забавне, рекреативне, радно-окупационе услуге, кућне посете и помоћ слабије покретним члановима. Чланови примају госте и одлазе на излете.	Врбас
Помоћ и нега у кући (општина Врбас)	Центар за социјални рад	19	Пружање услуга геронто-домаћица и медицинске неге	Врбас
Помоћ и нега у кући (пројект - Јавни радови)	Центар за социјални рад	9	Пружање услуга геронто-домаћица и медицинске неге	Врбас
Једнократна помоћ у натури (општина Врбас)	Центар за социјални рад	12		Цела општина Врбас
Једнократна новчана помоћ (општина Врбас)	Центар за социјални рад	77		Цела општина Врбас
Школа ткања „Ми долазимо до Вас“ – (пројекат – Покрајински секретаријат за здравство и соц политику)	Геронтолошки центар	24	Школа ткања за чланице локалне заједнице коју организује водитељка ткачке радионице при Геронтолошком центру уз подршку стручних радника центра	Врбас, Бачко Добро Поље,
Програм "Брига за старе"	Црвени крст		Посете волонтера и медицинске сестре у домовима	Цела општина Врбас
Дневни боравак за старе	Caritas			Куцура

ПРЕГЛЕД ПОТРЕБНИХ УСЛУГА ЗА СТАРЕ

Врста потребне услуге	**Категорија корисника**	**Индикатор потребе**	**Територија обухвата**
Дневни центар за збрињавање старих и одраслих и теже хронично оболелих и инвалидних лица	Остареле и одрасле особе са инвалидитетом	1) Пораст популације старих, 2) Проценат прималаца минималних пензија, 3) Пораст ове групе корисника постојећих услуга соц. заштите 4) Годишњи број смештаја у установе соц. заштите 5) Број прималаца туђе неге и помоћи	Врбас
Сервис на точковима (достава хране, и других услуга у дому корисника)	Остареле и одрасле особе са инвалидитетом	1. Пораст популације старих, 2. Проценат прималаца минималних пензија, 3. Пораст ове групе корисника постојећих услуга соц. заштите 4. Годишњи број смештаја у установе соц. заштите 5. Број прималаца туђе неге и помоћи 6. Мања доступност локалних услуга становницима насељених места 7. Сазнања пружалаца услуга и НВО које су у контакту са остарелом популацијом	Цела општина Врбас
Прихватилиште или прихватна станица	Скитнице, пролазници, сиромашни	1. Пораст популације старих, 2. Годишњи број смештаја у установе соц. заштите 3. Сазнања пружалаца услуга и НВО које су у контакту са остарелом популацијом	Цела општина Врбас

Анализа стања у систему социјалне заштите старих у општини Врбас

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
Многобројност популације (9.126)	Нејединствен приступ пензионера према социјалним програмима
6.175 пензионера је учлањено у Удружењу пензионера	Несинхронизован рад пружаоца услуга
Велик број пружаоца услуга (Црвени крст, Удружење пензионера, ЦСР, Геронтолошки центар, Caritas и др.)	Недовољна разноврсност и доступност услуга, посебно у насељеним местима општине Врбас
Развијена сарадња носећих институција (ЦСР Врбас, Дом Здравља, Црвени крст, Геронтолошки центар)	Недовољно развијена сарадња јавних пружаоца услуга соц. рада са НВО удружењима (пензионери, Црвени крст) као и сарадња између НВО (унутар удружења пензионера)
Постојање обученог стручног кадра у институцијама социјалне заштите	Непостојање координационог тела на нивоу општине за бригу о старима
Дуга традиција институција у бризи за старе (Дом за старе у Куцури од 1968. г. и Клуб за стара лица са службом помоћи у кући од 1984. године)	Села и сеоско становништво су недовољно покривени услугама
Отвореност медија за теме о животу старих	Недовољна самоорганизованост и усмереност старих и пензионера према социјалном програму
	Недостатак потребног простора за НВО које се баве старим лицима да би се повећао број и квалитет услуга које пружају
	Неразвијена друштвена филантропија и солидарност, посебно према старима
	Недостатак базе података и социјалне карте

1/2. ДЕФИНИСАЊЕ ПРОБЛЕМА И ДИЈАГНОЗА СТАЊА ЦИЉНЕ ГРУПЕ

- Удео старелог становништва у укупном становништву општине бележи стални тренд пораста. Од 1991. до 2002. године удео је повећан за 25%. Популација старих особа чини значајан део грађанства општине Врбас (20%) и већа је од заступљености старог становништва на републичком нивоу која је 2003. године износила 16,6%.
- Постојеће организације и удружења пензионера показују висок ниво самоорганизованости на пољу остваривања материјалних и културно - рекреативних активности, али имају и недостатак простора уз недовољну информисаност о могућностима и правима која се тичу старих

1/3. ЗАКЉУЧЦИ О ЦИЉНОЈ ГРУПИ:

- Ниво месечних примања за стара лица и одрасле са инвалидитетом карактерише постојање значајних група са минималним, али још више оних група са просечним и изнадпросечним примањима
- Постоји велики број пружаоца услуга социјалне заштите са развијеном палетом услуга и адекватно обученим кадровима, али до сада није постојало координационо тело на нивоу општине за бригу о старима, стога се развијене локалне услуге социјалне заштите пружају недовољно координисано и нису довољно доступне свим становницима општине
- Чињеница је да расте број теже хронично оболеле и инвалидне остареле популације и да се њихове и потребе особа са инвалидитетом у многим аспектима преклапају, па се препоручује јединствен приступ у планирању и пружању услуга овим двема групама

1/4. ПРЕПОРУКЕ - СТРАТЕШКЕ ИНТЕРВЕНЦИЈЕ:

1. Увођење нових услуга социјалне заштите за старе и пензионере и због принципа ефикасности понудити услуге и особама са инвалидитетом
2. Побољшати квалитет и доступност постојећих услуга за старе и за особе са инвалидитетом
3. Јачати сарадњу између локалних актера и пружалаца услуга социјалне заштите ради кординисаних и увремењених активности
4. Јачање сарадње са другим локалним заједницама и размену искустава у пружању услуга социјалне заштите
5. Развијати равноправан положај сеоског и градског становништва у доступности услуга.
6. Целовито јачати осетљивост локалне заједнице и солидарност према потребама старих особа
7. Јачати капацитете (финансијске, људске, материјалне) удружења старих и пензионера
8. Развити ефикаснији систем информисања старих и пензионера о правима која имају

1/5. СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉЕВИ:

1) Унапредити положај остарелих лица у општини Врбас кроз:

а) побољшање квалитета и обима постојећих услуга у социјалној заштити старих,

б) континуирано информисање о доступним услугама и правима,

ц) кроз успостављање нових целовитијих услуга заснованих на активној партиципацији старих особа и једнакој доступности свим корисницима (Дневни центар, сервис на точковима, кућна нега)

2) Јачати осетљивост и солидарност локалне заједнице (институција, локалне власти и грађана) према целовитим потребама старих особа кроз активности усмерене на едукацију о значају старе популације и јачање волонтеризма

3) Унапређење људских, материјалних, финансијских и др. капацитета пружаоца локалних услуга социјалне заштите кроз:

а) формирање и развијање сарадње и комуникације унутар општине и регије

б) снимање потреба старих, континуиране едукације и информисање

ц) планско, рационално и економично обезбеђивање потребних средстава и услова за рад

1/6. СПЕЦИФИЧНИ ЗАДАЦИ:

1.1. До краја 2008. год. допунити постојећа нормативна акта о локалним услугама социјалне заштите.

1.2. Проширење обима корисника постојеће услуге помоћи и неге у кући за минимално 10% више сваке године, почев од 2008. године.

1.3. Проширење обима корисника програма Црвеног Крста за развој добросуседске помоћи за 10% више на годишњем нивоу од краја 2009. године, па надаље.

1.4. До краја трећег тромесечја 2008. године при Геронтолошком центру развити целовит концепт успостављања Дневног центра за стара лица и одрасле особе са инвалидитетом (Планирање и пројектовање услуга уз одређивање критеријума финансирања услуга, обезбеђивање адекватног простора планирање и обезбеђивање потребних материјалних и др. средстава за функционисање, израда и спецификација потреба за ангажовање стручних радника и њихова едукација)

1.5. До краја првог тромесечја 2009. године при Геронтолошком центру адаптација и опремање Дневног центра за старе и особе са инвалидитетом за 50 корисника са сетом услуга: исхрана, основна здравствена нега и одржавање хигијене, физиотерапеутске услуге, дневни боравак за одмор и радно-окупациону терапију, уз организован превоз корисника из насељених места општине Врбас

1.6. Од почетка другог тромесечја 2009. године при Геронтолошком центру стављање у функцију Дневног центра за старе и особе са инвалидитетом за 50 корисника са сетом услуга: исхрана, основна здравствена нега и одржавање хигијене, физиотерапеутске услуге, дневни боравак за одмор и радно-окупациону терапију, уз организован превоз корисника из насељених места општине Врбас. Дневни центар би нудио и сервис услуга (хране, мајстора, фризера и других услуга) на точковима, одн. у домовима корисника са територије општине Врбас

1.7. До краја 2009. развити целовит концепт успостављања Прихватне станице за стара лица

1.8. До краја 2010. стављање у функцију Прихватне станице за стара лица

2.1. До краја 2008. године развити план за информисање грађана о правима и услугама социјалне заштите са елементима промотивно-едукативне кампање (медији – емисије, чланци, израда сајта, брошуре, предавања)

2.2. Током 2009. године и надаље спроводити план за информисање грађана о правима и услугама социјалне заштите са елементима промотивно-едукативне кампање (медији – емисије, чланци, израда сајта, брошуре, предавања)

2.3. У периоду од 2008. - 2012. г. радити на континуираном информисању остарелих лица о услугама социјалне заштите и другим правима кроз презентацију услуга минимум једном месечно путем медија и једном годишње у оквиру месних заједница.

2.4. До краја 2008. припремити серије округлих столова на тему стварања водича за остваривање права старих и особа са инвалидитетом за кориснике и за запослене у локалним институцијама које се баве старима, у локалној самоуправи и НВО

2.5. До средине 2009. организовати серије округлих столова на тему остваривања права старих и особа са инвалидитетом и стварање водича за кориснике и за запослене у локалним институцијама које се баве старима, у локалној самоуправи и НВО

2.6. Промоција интегрисаности старих особа у свакодневни живот грађана кроз годишње организовање ликовне колоније и ликовно такмичење деце током Дечије недеље и месеца старих.

2.7. Проширење постојећег програма Црвеног Крста «Брига о старима» повећавањем за 10% броја ангажованих волонтера до краја 2009. године

3.1 До краја 2008. године у оквиру општинског одбора за социјалну политику формирати стално радно тело за бригу о старима сачињено од преставника локалних институција и НВО посвећених пружању услуга социјалне заштите и направити програм заједничког деловања за наредни период.

3.2. До краја 2008. год. дефинисати протоколе о сарадњи и поступању између пружаоца услуга социјалне заштите из јавног, приватног и цивилног сектора унутар и изван општине Врбас.

3.3. До краја 2008. направити социјалну карту до 50% старих особа које су чланови локалних НВО и удружења грађана, и 100% корисника постојећих услуга институција социјалне заштите

3.4. До средине 2009. Пронаћи адекватан простор и обезбедити инфраструктуру за рад за НВО и удружења грађана које се баве пружањем помоћи старим особама

Од средине 2009. до 2012. године да радна група за бригу о старима успостави контакте са представницима сличних одбора у другим општинама ради размене искуства и планирања заједничких едукација, пројеката развоја услуга, медијских наступа и друге сарадње.

ЦИЉНА ГРУПА 2/ РОМИ

2/1. АНАЛИЗА СТАЊА ЦИЉНЕ ГРУПЕ

На подручју општине Врбас статистички живи око 150 припадника Ромске заједнице. настањени су у свим месним заједницама у општини.

Од укупног броја Рома 50 припада категорији радно способног становништва у доби од 18 до 60 година старости, а број деце предшколског и школског узраста износи 100.

Тачност ових података повезани су са «мимикријом» Рома, значи да се изузетно велик проценат Рома не изјашњава као припадник националне мањине, већ обично већинског народа у месту где живи. Претпоставља се да је тај број до четири пута већи у односу на статистичке податке.

Актуелни пројекат Црвеног крста Врбас у социјалној делатности је и «ОТВОРЕНИ ВРТИЋ ЗА ДЕЦУ ИЗ СОЦИЈАЛНО-ЕКОНОМСКИ УГРОЖЕНИХ ПОРОДИЦА»,који се реализује од новембра 2005.године са финансијском подршком Међународне Федерације црвеног крста и Црвеног полумесеца,а назив локалног пројекта је «РОМСКИ ВРТИЋ – МЕДА».У пројекту су ангажована три сарадника – дипломирани психолог Дејан Бодоњи, дипломираниа професорица разредне наставе Маја Деак и новинарка – ромски асистент ЈАНИЦА ДИМИЋ.У пројекту су задати сасвим прецизно следећи елементи – ПРЕДШКОЛСКИ ПРОГРАМ ПРИПРЕМА ЗА ШКОЛУ,ПОМОЋ У УЧЕЊУ,СОЦИЈАЛНО-ИНТЕГРАЦИЈСКЕ АКТИВНОСТИ и РАД СА РОДИТЕЉИМА.

Преглед потребних и постојећих услуга

ПОСТОЈЕЋЕ УСЛУГЕ	ПОТРЕБНЕ УСЛУГЕ
Једнократна помоћ (општина) Материјално обезбеђење породице Бесплатна ужина Бесплатан превоз Половна гардероба	стимулација ученика – стипендије за средњошколце и високошколце стимулација похађања основне школе – пакети за породицу канцеларија за Роме

2/2. ДЕФИНИСАЊЕ ПРОБЛЕМА И ДИЈАГНОЗА СТАЊА ЦИЉНЕ ГРУПЕ

Роми у општини Врбас

На подручју општине живи око 150 припадника ромске заједнице. Од укупног броја Рома 50 припада категорији радно способног становништва у доби од 18 до 60 година старости. Број деце предшколског и школског узраста износи 100. Веома мали број ромске деце је укључен у предшколске установе.

Деца из ромских породица нередовно похађају школу и углавном се након процене општинске комисије за категоризацију упућују на школовање у специјална одељења. Због недостатка васпитне компетенције родитеља те социоекономских услова у којима одрастају деца из ромских породица често се јављају и као вршиоци кривичних дела на узрасној доби испод 14 година старости, као кривично неодговорни.

Радно способни припадници ромске заједнице, најнижег су образовног статуса са незавршеном основном школом те нису у могућности да нађу стално запослење те углавном обављају послове привременог карактера.

Снаге - резултати пројеката НВО и ХО у општини Врбас - базе података НВО и ХО о ромској популацији - социјалне карте ромских породица у ЦСР - позитиван и отворен однос локалне самопураве и институција - добра сарадња са НВО и ХО које су се бавиле решавањем социјално-економских и других проблема Рома - добра сарадња са Центром за социјални рад,који се бави социјалном заштитом у локалној заједници (материјално обезбеђење породице и други облици социјалне заштите)	Слабости - мимикрија Рома - неконзистентне акције за ромску популацију - неорганизованост Рома,
Могућности - спремност локалне самоуправе да помогне различите програме за Роме,и на социјално-економском и културном програму (искуства других националних мањина) - конкурисање за средства из "Фонда за Декаду Рома"	Препреке неорганизованост ромске популације (удружење) предрасуде локалне средине,због истицања лоших примера (морални квалитети припадника ромске популације)

2/3. ЗАКЉУЧАК О ЦИЉНОЈ ГРУПИ

Актуелно стање Рома у општина Врбас је неповољно и оптерећено следећим проблемима:

- Карактеристике ромске популације у Врбасу – сиромаштво, низак ниво образованости, лоши материјални и стамбени услови.
- На територији општине Врбас не постоји удружење Рома које би на квалитетан начин учествовало у решавању проблема Рома.

2/4. ПРЕПОРУКЕ – СТРАТЕШКЕ ИНТЕРВЕНЦИЈЕ

- Израда и развој новог модела организације заједнице, који би представљао начин за свеобухватно сагледавање и задовољавање потреба Рома, уз помоћ ресурса и капацитета локалне заједнице и самих Рома
- Прелазак са традиционалистичког и патерналистичког на акционо – партнерски модел социјалне заштите
- Едуковање ромских лидера, који ће преузети одговорност за задовољавање потреба националне мањине којој припадају и доследно заступање њихових интереса
- Укључивање и синхронизован рад свих заинтересованих актера на локалном нивоу на унапређењу квалитета живота ромске популације.
- Обезбедити већу и бржу интеграцију ромске популације (пре свега деце) у ширу заједницу
- Конкурисање за средства из фонда за Декаду Рома

2/5. СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉЕВИ

Унапређење положаја Рома у општини Врбас кроз успостављање Канцеларије за ромска питања

Подстицање самоорганизованости ромске популације у општини Врбас, хоризонтално и вертикално повезивање са сродним организацијама

Обезбеђење додатних стимулативних мера за Роме општине Врбас за наставак школовања

Успостављање дневних боравака за децу предшколског и школског узраста

2/6. СПЕЦИФИЧНИ ЗАДАЦИ

- До краја 2008. године направити план рада и створити заједничку базу података за Роме у општини Врбас
- До краја 2008. године континуирано промовисати људска права Рома и постићи сензибилизацију заједнице
- До краја 2009. године обезбедити простор и едукованог сарадника за отварање Канцеларије за ромска питања у партнерству са суседним општинама
- До краја 2010. године отворити и ставити у функцију Канцеларију за ромска питања у партнерству са суседним општинама
- До краја 2009. године формирати Удружење ромске популације у општини Врбас и извршити едукацију лидера Удружења
- До краја 2011. године успоставити комуникацију и сарадњу са сродним организацијама на регионалном нивоу
- У другој половини 2008.године обезбедити средства за стимулацију деце за редовно похађање школе
- До краја 2009. године обезбедити за едукацију 1 ромског асистента у општини Врбас
- До краја 2010. године едуковати 1 ромског асистента у општини Врбас
- До краја 2010. године извршити анализу потребе анкетирањем институција у систему социјалне заштите општине Врбас
- До краја 2012. године успоставити дневни боравак за децу предшколског и школског узраста

ЦИЉНА ГРУПА 3/ ОСОБЕ СА ИНВАЛИДИТЕТОМ

3/1. АНАЛИЗА СТАЊА ЦИЉНЕ ГРУПЕ

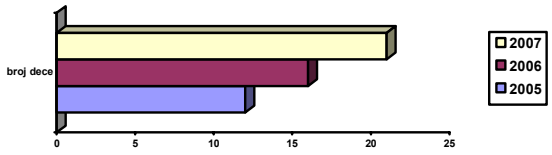
"Питање третмана особа са инвалидитетом не поставља се као сегмент социјалне политике, већ као питање поштовања људских права".

Деца са инвалидитетом

Према подацима *Друштва за помоћ МНРО* од 1968. године до данас категорисане су у општини Врбас 1384 особе.

Према подацима *Комисије за преглед деце ометене у развоју Општинске управе Врбас* кретање броја психофизички ометене деце у периоду 2005 – 2007 година је:

Укупан број психоф. ометене деце	**2005**	**2006**	**2007**
	12	**16**	**21**

Према подацима *Центра за социјални рад* за 2007. годину у општини Врбас има 588 особа са инвалидитетом, од тога су деца и омладина 76, а одрасла лица 512.

Структура деце према врсти и степену хендикепа који су у систрему социјалне заштите:

Врста и степен хендикепа	2006.	2007.
Телесне сметње	11	10
Слепо и слабовидо	-	-
Глуво односно наглуво	2	2
Лако ментално ометено	32	20
Умерено ментално ометено	21	15
Теже ментално ометено	14	12
Тешко ментално ометено	2	2
Говор и глас	-	1
Комбиноване сметње	13	14
Укупан број деце:	**95**	**76**

Евидентно је да у структури деце са .сметњама у развоју доминира категорија лако и умерено ментално недовољно развијене деце

Број деце ометене у психофизичком развоју која су користила мере и облике заштите који се финансирају из републичког буџета

Мере/облици	2006.	2007.
Старатељство	10	11
Привремено старатељство	2	10
Смештај у хранитељској породици	6	6
Смештај у установу социјалне заштите	15	15
Додатак за помоћ и негу и увећани додатак	37	87
Остварију право на дечији додатак	46	48

Број деце ометене у психофизичком развоју која су користила мере и облике заштите који се финансирају из буџета општине

Мера / облик	**2007 година**
Једнократна новчана помоћ	7 корисника
Једнократна помоћ у натури	30
Покривање трошкова превоза	22
Смештај у прихватилиште	1
Бесплатан смештај у Предшколску установу	2
Бесплатна ужина у основној школи	58
Продужени боравак од 6 сати за децу умерено ометену	10
Део активности Друштва за помоћ МНРО	
Библиотека играчака	35 у просеку
Основно образовање у Врбасу, Савином Селу и Новом Саду	44 +10+ 6 + 9
Образовање средњешколског нивоа ССШ "4. јули" Врбас 9 одељења /нулти разред + три године/пекар, бравар, месар	42 ученика, од тога 7 из Врбаса

Одрасле особе са инвалидитетом

Подаци Центра за социјални рад општине Врбас за 2007. годину показују **повећање броја** одраслих лица у свакој врсти инвалидитета.

Врста инвалидитета	**2006.**	**2007.**
Оштећење вида и слуха	3	5
Ментална ометеност	62	63
Душевно обољење	64	74
Теже физички оболела	41	52
Остала инвалидна	59	67
Укупно:	**229**	**261**

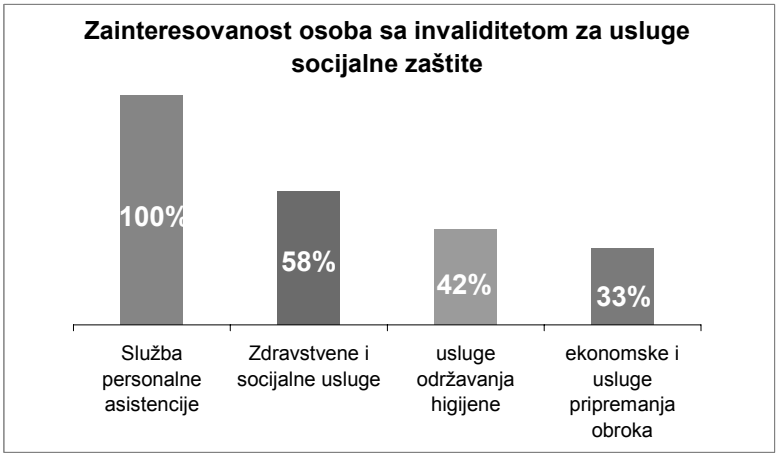

Број одраслих лица која су користила мере и облике заштите које се финансирају из републичког буџета:

Мере/облици	**2006. број корисника**	**2007. број корисника**
Старатељство	76	56
Привремено старатељство	17	19
Додатак за помоћ и негу	86	17
Увећани додатак додатак за помоћ и негу	75	97
Материјално обезбеђење	55	-
Смештај у установу социјалне заштите	41	42
Смештај у другу породицу	1	-

Напомена: Смањење броја корисника додатка за помоћ и негу уследио је због измене Закона и стицања права на "увећани" додатак за помоћ и негу.

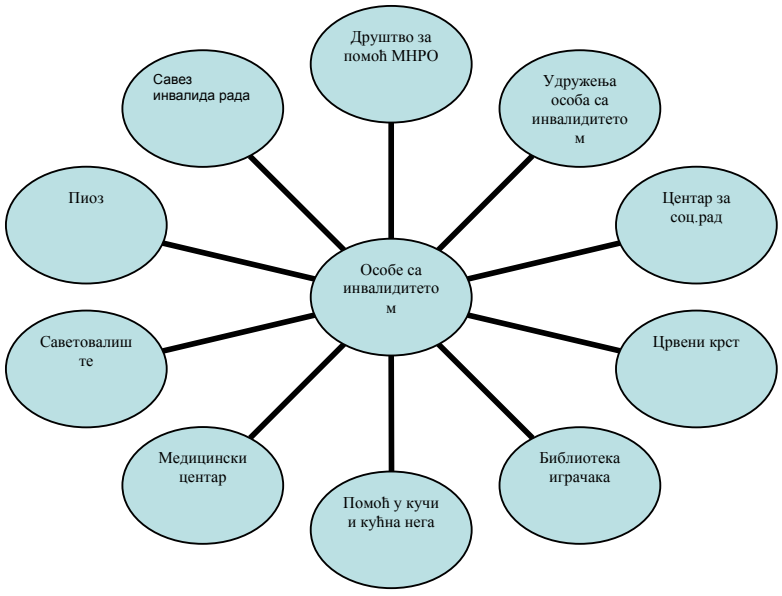
Резултати на основу обављене телефонске анкете на 103 испитаника - о организовању службе персоналне асистенције као веома неопходне изјаснило се 100% испитаника. 58% испитаника навело је да им је потребна помоћ у области здравствених и социјалних услуга, затим 42% испитаника наводи услуге одржавања хигијене и 33% економске услуге и услуге припреме оброка.

Највише испитаника 33 % сматра да су им потребне физиотерапеути и медицинске сестре, док 75 % испитаника сматра да у обуци за персоналне асистенте највише пажње треба обратити на обуку за специфично задовољавање потреба особа са инвалидитетом и комуникација са особама са инвалидитетом.

Постојеће услуге	**Потребне услуге**
Одржавање чистоће стана корисника, постељине и рубља као и хигијене корисника	Организовање службе персоналних асистената
Набавка, припремање и сервирање хране, храњење корисника као и лекова	Дневни боравка за особе са инвалидитетом
Превоз ОСИ	Патронажна служба за особе са инвалидитетом
Опремање корисника без средстава за први смештај у установу социјалне заштите	Становање уз подршку за особе са инвалидитетом
Контрола крвног притиска и шећера у крви	Клуб за особе са инвалидитетом
Једнократне новчане помоћи	Оснивање клубова и по сеоским заједницама
Стручна масажа болесника	Изградити рампе ради лакшег приступа ОСИ разним институцијама
Превенција и санирање декубитуса	Поливалентна патронажна служба и Служба кућног лечења и неге
Привремени смештај у прихватну станицу	Саветодавне услуге – обука породица и правни савети
Психо – социјална подршка болеснику и његовој породици	Понуђене услуге прилагодити специфичним потребама корисника
Едукативне услуге	
Смештај у установу соц.заштите	

ПОСТОЈЕЋЕ ИНСТИТУЦИЈЕ КОЈЕ ПРУЖАЈУ УСЛУГЕ ОСОБАМА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ

УДРУЖЕЊА КОЈА ОКУПЉАЈУ ОСОБЕ СА ИНВАЛИДИТЕТОМ НА ТЕРИТОРИЈИ ОПШТИНЕ ВРБАС

Ред. бр.	НАЗИВ УДРУЖЕЊА	Број чланова из општине Врбас
1.	Друштво за *церебралну и дечију парализу* Јужно-бачког округа Нови Сад	12
2.	Удружење *дистрофичара* Јужно-бачког округа Н.Сад	11
3.	Удружење Јужно-бачког округа оболелих од *мултипле склерозе* „МУЛТИС“ Нови Сад,	9
4.	Међуопштинско удружење *параплегичара* Бачке-Сомбор	5
5.	Друштво за помоћ МНРО општине Врбас	250
6.	Међуопштинско удружење *слепих и слабовидих* Кула, Врбас и Оџаци – Кула	27
7.	Организација глувих и наглувих Нови Сад	40
8.	Удружење *ратних војних инвалида* општине Врбас 1990 – 1999.	144+72 породичних
9.	Удужење *мирнодопских војних инвалида* од 1945. године	41
10.	СУБНОР - /учесници НОР-а/	57
11.	Међуопштинско удружење *цивилних инвалида рата* Врбас - Кула	33
12.	Савез *инвалида рада* - /Подаци Републичког Фонда ПИОЗ/ инвалида рада инвалидских пензионера прималаца накнаде у висини 50% инвалидске пензије	 84 2248 381
13.	Удружење пензионера – корисника туђе неге и помоћи /Подаци Републичког фонда ПИОЗ/	461
	УКУПНО ЧЛАНОВА УДРУЖЕЊА:	**3875**

Број особа са инвалидитетом који припадају удружењима у односу на број становника у општини Врбас је 8,45%.

У Црвеном крсту реализује се пројекат «ПОМОЋ МЛАДИМ ЉУДИМА СА ХЕНДИКЕПОМ» од новембра 2002. године који реализује *психолошке и едукативне радионице, курс дактилогије, рачунарску радионицу,* једном месечно организује се *прослава рођендана* за кориснике и једном годишње реализује се *рекреативни излет* на територији Војводине.Корисници пројекта су особе са телесним и сензорним инвалидитетом,деца,омладина и одрасли са сметњама у менталном развоју.

Запошљавање особа са инвалидитетом

Национална служба за запошљавање – Филијала за запошљавање Нови Сад - Служба Врбас, води евиденцију о лицима са инвалидитетом. Број инвалидних лица у општини Врбас према полу и старости је следећи:

ОПШТИНА ВРБАС	ТОТАЛ			До 18 година		Од 19-25 година		Од 26 до 30 година		Од 31 до 40 година		Од 41 до 50 година		Преко 50 година	
	СВИ	МУ	ЖЕ	МУ	ЖЕ	МУ	ЖЕ	МУ	ЖЕ	МУ	ЖЕ	МУ	ЖЕ	МУ	ЖЕ
2003	316	193	123	0	0	0	0	3	0	26	0	44	33	120	90
2007	479	302	177	0	0	0	2	3	0	29	5	61	34	209	136

Од 7779 незапослених 479 је особа са инвалидитетом што је 01,04%.

3/2. ДЕФИНИСАЊЕ ПРОБЛЕМА И ДИЈАГНОЗА СТАЊА ЦИЉНЕ ГРУПЕ

Особе са инвалидитетом у општини Врбас

У општини Врбас према подацима ЦСР у 2007.години постоји 588 особа са инвалидитетом од тога су деца и омладина 76 а одрасла лица 512. Наведени подаци приближно су тачни јер не постоји заједничка база података. Поред Центра за социјални рад и Геронтолошки центар се бави социјалном заштитом ОСИ у општини Врбас .

Такође овом проблематиком се бави ОО Црвеног крста Врбас кроз Пројекат "Клуб за помоћ телесним инвалидима" Већина НВО која представљају одређене категорије ОСИ немају седиште у општини Врбас већ је седиште тих организација у Новом Саду или Сомбору.

Специјалним школским образовањем обухваћено је у основном образовању 53 ученика /44 у ОШ "Братство јединство" у Врбасу и 9 у Школи "Милан Петровић" у Новом Саду - лака ометеност/, 16 деце умерене ометености /10 у ОШ "Братство јединство" у Врбасу и 6 у ОШ "Бранко Радичевић" у Савином Селу/ и у средњем образовању 42 ученика у Средњој стручној школи "4. јули" у Врбасу и у Новом Саду школа "Милан Петровић".

Недовољно је сазнања о броју ОСИ у општини Врбаса а такође и обухваћеност је на веома ниском нивоу. Не постоји довољна ширина у пружању услуга а такође не постоји умрежавање. Такође проблем је и недостатак односно недовољан број едукованих стручних кадрова, као и скромна и недовољна средства у локалној заједници, непостојање развијених ванинституционалних облика социјалне заштите ОСИ.

3/3. ЗАКЉУЧАК О ЦИЉНОЈ ГРУПИ:

1. Непостоји поуздан податак о број особа са инвалидитетом у општини Врбас, недостатак базе података о ОСИ, постојеће услуге су неравномерно доступне /по категоријама и насељеним местима/, недовољно развијени ванинституционални облици заштите

2. Општина има установљене облике заштите особа са инвалидитетом, али они не задовољаавају целовите потребе /образовне, културне, рекреативне – неквалитетно провођење слободног времена/

3. Запошљавање ОСИ на ниском нивоу

4. Постоји спремост институција здравства да реорганизује постојеће службе и успостави нове услуге

5. Потребе особа са инвалидитетом и остареле популације се у многим аспектима преклапају и стога се препоручује јединствен приступ у планирању и пружању услуга

6. Постојећу праксу саморганизовања особа са инвалидитетом у удружења више карактерише пасиван однос – недовољна је партиципација ОСИ у решавању сопствених проблема

3/4. ПРЕПОРУКЕ – СТРАТЕШКЕ ИНТЕРВЕНЦИЈЕ

- Увођење и развијање нових услуга социјалне заштите ради превенирања институционалног збрињавања ОСИ, побољшати квалитет и доступност постојећих услуга за особе са инвалидитетом
- Умрежавање и ефикаснија сарадња свих актера у систему социјалне заштите који се баве са ОСИ.
- Развијање базе података и евидентирање ОСИ- континуирано, учинити да ОСИ буду приступачни садржаји које постоје на локалу,
- Повећати запошљавање ОСИ иницирањем законских регулатива

3/5. СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉЕВИ

1. Формирати заједничку базу података за ОСИ у систему социјалне заштите у општини

2 Унапредити систем локалне социјалне заштите ОСИ у општини Врбасж повећањем информисаности, подизањем квалиатета и обима постојећих услуга и увођењем нових услуга за ОСИ

3 Повећати степен активизма ОСИ и људских, просторних и материјалних капацитета њихових удружења, повећати степен информисаности и знања становишта о инвалидности и одговорности заједнице према потребама и једнаким могућностима ОСИ, подизати капацитете за вршења услуга удружења

3/6. СПЕЦИФИЧНИ ЗАДАЦИ

1.1. Током 2008 радити на формирању базе података за ОСИ, адаптацији и опремању простора Дневног боравка за децу и омладину са посебним потребама потребним инвентаром, опремом и др, до краја 2008.год. обезбедити стручни кадар за рад са корисницима дневног боравка, покренути рад Службе за поливалентну потронажу и Службе кућног лечења и неге при Дому здравља.

1.2. У првој половини 2009 године отворити дневни боравак као отворен облик заштите деце и омладине са инвалидитетом у Врбасу, капацитета најмање 10 деце, набавити адаптирано возило за превоз особа са инвалидитетом,

1.3. У другој половини 2009.године проширити капацитет за најмање 50% корисника,

1.4. До краја 2008. године развити целовит концепт успостављања Дневног центра за стара лица и одрасле особе са инвалидитетом (обезбеђивање адекватног простора планирање и обезбеђивање потребних материјалних и др. средстава за функционисање, израда и спецификација потреба за ангажовање стручних радника и њихова едукација)

1.5. До средине 2009. године при Геронтолошком центру адаптација и опремање Дневног центра за старе и особе са инвалидитетом за 50 корисника са сетом услуга: исхрана, основна здравствена нега и одржавање хигијене, физиотерапеутске услуге, дневни боравак за одмор и радно-окупациону терапију, уз организован превоз корисника из насељених места општине Врбас

1.6. Од краја 2009. године при Геронтолошком центру обезбедити стављање у функцију Дневног центра за старе и особе са инвалидитетом за 50 корисника са сетом услуга

1.7. Проширење обима корисника услуге помоћи у кући и кућне неге за минимално 10% на годишњем нивоу почев од 2009. до 2012 године (са посебним нагласком на укључивање особа са инвалидитетом).

1.8. До краја 2012 успоставити услугу Клуба, укључујући помоћ у кући у осталим насељеним местима општине, отварање прилазне рампе на улазима јавних институција и установа – сталан задатак,

1.9. До краја 2010 године успоставити услугу развојног саветовања (један-два дана у недељи) за децу са ризиком и ментално недовољно развијене деце и омладину, уз формирање тима локалних и екстерних стручњака за рад у саветовалишту

1.10. Континуирано информисање о услугама социјалне заштите и другим правима ОСИ путем медија, а минимум једном месечно

ЦИЉНА ГРУПА 4/ ДЕЦА И ОМЛАДИНА

4/1. АНАЛИЗА СТАЊА ЦИЉНЕ ГРУПЕ

Од 45.852 становника по попису из 2002. године младих узраста од 10-29 година има 13.193 лица, или 28,8 % укупне популације.

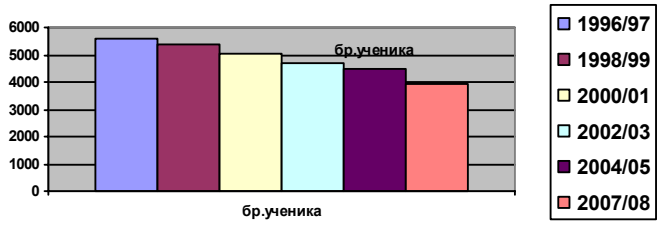

ДЕЦА И ОМЛАДИНА 28,8%
ОДРАСЛИ 71,2%

Кретање броја ученика и одељења у основним школама:

9 основних школа Школска година	**Број ученика**	**Број одељења**
1996/97	5556	227
1998/99	5348	220
2000/01	5004	209
2002/03	4677	199
2004/05	4456.	199
2007/08	3931	188

Графички приказ пада броја ученика у основним школама општине Врбас у периоду од 1996 до 2008 године.

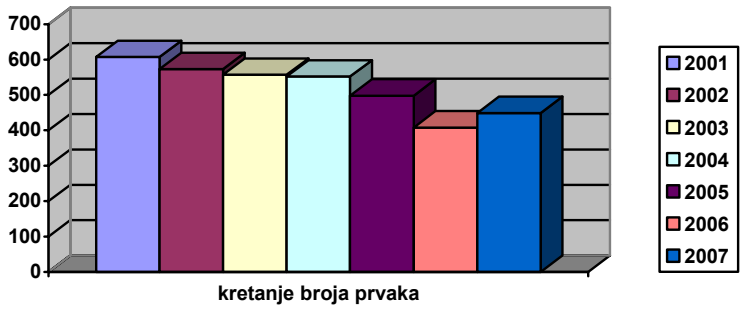

Број ученика у основним и средњим школама у општини Врбас - по школама –

ОСНОВНЕ ШКОЛЕ	2005/06	2006/07	2007/08
ОШ“Светозар Милетић“ Врбас	781	740	700
ОШ „П.П. Његош“ Врбас	725	693	643
ОШ „20. Октобар“ Врбас	519	520	520
ОШ„Братство-јединство“ Врбас	350	341	333
ОШ „Вук Караџић“ Б.Д. Поље	365	352	333
ОШ „Ј.Ј. Змај“ Змајево	392	390	360
ОШ „Бранко Радичевић“ Савино Село	335	335	333
ОШ „Бранко Радичевић“ Равно Село	284	272	271
ОШ „Братство-јединство“ Куцура	444	442	438
Основна музичка школа	129	164	163
СРЕДЊЕ ШКОЛЕ			
ССШ „4. јули“	872	850	901
Гимназија „Ж. Зрењанин“	720	698	704
Медицинска школа			130
УКУПНО средње школе:	1592	1548	1735/77одељ.
Предшколскаустанова "Бошко Буха"	1286	1315	1384

Према евиденцији школа 16 деце не похађају редовно наставу у основној школи и то су у највећем број деца ромске етничке припадности.

Школске године 2001/2002 укупан број ученика у свим основним школама наше општине је био 4822, док је тај број школске 2007/2008 био 3932 ученика. Ово показује и пад броја првака са 573 на 449 ученика у истом временском периоду.

ВАННАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ МЛАДИХ

Музичка школа –
Број деце укључене у основно музичко образовање у општини Врбас расте. Пратећи тренд од 1996/7 године када је било укупно 12 одељења, сада се тај број попео на 23 одљења која раде у Врбасу, Савином Селу, Куцури и Змајеву.

КАПАЦИТЕТИ ПРЕДШКОЛСКЕ УСТАНОВЕ "БОШКО БУХА " ВРБАС

12 објеката предшк. установе "Бошко Буха"	Целодневни боравак		Полуднев. боравак – припрема за школу	
Објекат	Број група	Број деце	Број група	Број деце
БЛ. С.Ковачевић	11	280	-	-
Бл. 18	6	157	2	53
Бл.И.Секицког	3	63	3	66
Виногради	3	59	1	29
И.Л.Рибара	2	48	2	41
Јасике	2	54	1	17
Шеђерана			1	7
Б.Д.Поље	3	59	2	44
Змајево	3	66	2	51
Равно Село	3	69	2	40
Савино Село	1	21	2	48
Куцура	2	44	3	68
УКУПНО	39	920	21	464
УКУПАН БРОЈ ВАСПИТНИХ ГРУПА			60	
УКУПАН БРОЈ ДЕЦЕ 1384				

Редовно предшколску установу похађа **седморо деце** са посебним потребама инклузивним приступом – даљи кораци у Стратегији су у циљној групи ОСИ.

Ромска деца нису задовољавајуће укључена у рад предшколске установе. Предшколску установу на територији општине **похађа троје деце** ромске националности – даље дефинисање Стратегије у области маргинализованих циљних група

У оквиру Предшколске установе "Бошко Буха" финкционише 12 објеката, који запошљавају 144 лица и у васпитно - образовном раду се користи **МОДЕЛ Б - ОСНОВА ПРОГРАМА**

Поред наведених издвајања за основно, средње и високо образовање, општина Врбас у сарадњи са Центром за социјални рад Врбас, издваја одређена средства за решавање неодложних дневних проблема, са којима се сусрећу деца и родитељи, а то су најчешће немогућност набавке школског прибора или књига, без којих нису у могућности да прате наставу, бесплатна и регресирана ужина - 1392 ученика основних школа или 35,5% укупног броја ученика основних школа, не постоје успостављени механизми праћења колико деце у општини упише средњу школу или колико деце напусти исту, не постоји успостављен систем праћења колико студената има у општини Врбас

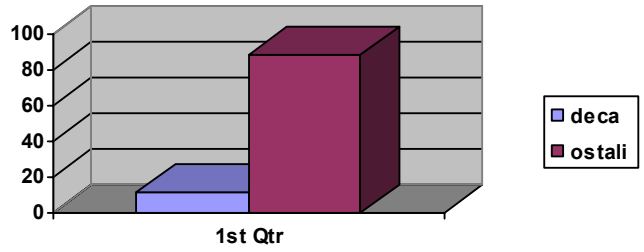
Према подацима Центра за социјални рад - у старосној групи деце и омладине у току календарске 2006 године на активној евиденцији центра због коришћења једне или више услуга социјалне и породично правне заштите било 1077 корисника, а 2007 године број је 1598. Пораст чини 462 деце из **породица прималаца материјалне помоћи.**

КРЕТАЊЕ УКУПНОГ БРОЈА ДЕЦЕ И ОМЛАДИНЕ ПО ОСНОВНИМ КАТЕГОРИЈАМА – подаци Центра за социјални рад

Деца и омладина	**2006 година**	**2007 година**
Без родитељског старања	60	65
Социо-материјално угрожена		462
Из породице са поремећеним односима	169	178
Ометена у развоју	95	76
Са поремећајем у понашању	92	78
Остала деца и омладина	648	738
Укупно	**1077**	**1598**

Од укупног броја деце и омладине према попису становништва узраста 10-29 година /13.193/ **12% наведене старосне** групе је корисник бар једне услуге Центра за социјални рад.

Графички приказ корисника услуга Центра за социјални рад у узрасној групи од 0-29 година старости.

Општински одбор за превенцију злоупотребе психоактивних супстанци је у току петогодишњег плана рада (2002-2007) планирао формирање базе података са циљем праћења кретања злоупотребе психоактивних супстанци у средини и на основу базе података креирање праваца деловања у спречавању и сусбијању наведене патолошке појаве у сарадњи са одсеком Здравственог васпитања Дома здравља уз укључивање других неопходних система у овој области (родитељи, Центар за социјални рад, тужилаштво, полиција, здравство, просвета)

Анкетно истраживање је рађено 2004 године са циљем откривања величине проблема злоупотребе психоактивних супстанци међу децом и омладином у узрасту од 12 и 18 година и откривање величине проблема код родитеља који имају децу од 0- 10 година старости и имају проблем контроле над умереним пијењем CAGE упитником. У току ове године Одсек за здраствено васпитање реализује ново анкетно истраживање са циљем праћења праваца кретања злоупотребе психоактивних супстанци нарочито међу младима

Анкета са децом и омладином је рађена на узорку од 40% од укупног броја , док је код родитеља узорак био 17%.

У локалној заједници постоји организован вид заштите и лечења особа корисника психоактивних супстанци кроз **Саветовалиште** у Дому здравља / Одсек здравственог васпитања / , Стационарни смештај у здравственој установи, Рехабилитациони центар / комуна /која је у припреми.

Значајно је истаћи да реално постоји потреба у Врбасу за оваквим активностима јер се системска групна терапија алкохолизма успешно спроводи од 2004 године, где је проценат људи који су у апстиненцији од алкохола преко 70%. Код злоупотребе илегалних супстанци групе су у формирању са почетним резултатима апстиненције код особа до 22 од 90% - породичним приступом.

За сада је у оквиру Дома Здравља у Врбасу и његовим службама скринингована најмлађа особа која је злоупотребила психоактивну супстанцу са 14 година, док је о најстаријој особи тешко дати прецизне податке јер се бележе људи са синдромом зависности од алкохола преко 60 година старости .

Табеларни приказ добијених резултата спроведене анкете

Деца и омладина

СЕДМИ РАЗРЕД

Дуван	Алкохол	Испаривачи	Марихуана	Екстази	Хероин	Друге дроге
2,7%	33,5 %	2,8%	0,3%	3,3%	-%	%

ОСМИ РАЗРЕД

Дуван	Алкохол	Испаривачи	Марихуана	Екстази	Хероин	Друге дроге
5,4%	58,2 %	4,4%	3,7%	2,8 %	1,9%	4 %

ПРВИ РАЗРЕД СРЕДЊЕ ШКОЛЕ

Дуван	Алкохол	испаривачи	Марихуана	Екстази	Хероин	Друге дроге
9,45%	53%	2,85%	5,55%	2,3%	1,4%	6,65%

ДРУГИ РАЗРЕД СРЕДЊЕ ШКОЛЕ

Дуван	Алкохол	испаривачи	Марихуана	Екстази	Хероин	Друге дроге
19,9%	64, 1%	4,6%	10%	5,15%	3,65 %	6,65%

ТРЕЋИ РАЗРЕД СРЕДЊЕ ШКОЛЕ

Дуван	алкохол	Испаривачи	марихуана	Екстази	Хероин	Друге дроге
27,8%	82,9%	4,6%	14,5%	6,7%	2,9%	9,00%

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД СРЕДЊЕ ШКОЛЕ

Дуван	Алкохол	Испаривачи	марихуана	Екстази	Хероин	Друге дроге
28,75%	78,2%	4,6 %	22,9%	5,95 %	4,6%	6,6 %

Закључци:

- контакт са дуваном има 15,6% ученика
- контакт са алкохолом има у просеку 61,5% ученика
- контакт са испаривачима има 3,8% ученика
- контакт са марихуаном 9,5% анкетираних
- контакт са екстази има 4,3% ученика
- контакт са хероином има 2,5% ученика
- контакт са осталим дрогама има 5,6% анкетираних ученика

Родитељи који имају децу у узрасту од 0 – 10 година старости и немају контролу над умереним пијењем (напомена :данас су то породице које имају децу у узрасту 4-14 година старости)
1.Мајке које имају проблем контроле умереног пијења - 6,7%
2.очеви који имају проблем контроле умереног пијења -17,8%

Одсек здрвственог васпитања Дома здраља континуирано својим редовним годишњим планом рада прати помоћу колективног интервјуа контакт деце са алкохолом на узрасту шестог разреда основне школе (просек 12 година старости)и последње три године установљено је да 90% деце је имало први контакт са алкохолом.

Одзив родитеља последњих осам година на здравствено васпитне теме је веома низак и чест разлог се наводи очекивања од институција да они реше постојећи проблем

Број породица које су се јавиле за помоћ или савет и имају идентификованог пацијента зависника од супстанце у 2008 години је 128. Ове породице имају децу и омладину у својој породичној структури и јесу под ризиком од злоупотребе супстанци. И овај број на индивидуалној равни се множи са четири.

Расте број идентификованих особа које злоупотребљавају супстанцу независно од фазе болести, а јавиле су се у Одсек здравственог васпитања и налазе се у узрасту до 18 година.

Примена специјалних образовних програма (за Роме, за децу са посебним потребама, за талентоване)

Постојеће услуге социјалне заштите према деци и младима	**Недостајуће услуге социјалне заштите према деци и младима**
Саветовалиште за брак и породицу	Клуб лечених младих зависника
Збрињавање деце у другу породицу	Клуб за адолесценте
Збрињвање деце у установе социјалне заштите	Саветовалиште за унапређење породичног здравља код породица чија су деца у ризику од злоупотребе психоактивних супстанци
Помоћ деци у школском прибору и књигама при упису у школу	Недовољан број хранитељских породица
	Недовољни капацитети за смештај деце у установе социјалне заштите

SWOT АНАЛИЗА

Снаге:	**Слабости:**
- развојна преспектива животног циклуса - квалитетан кадар који се бави младима - отвореност за сарадњу школа и ДЗ - повољан исход ризика ако се превентивно делује	- млади немају друштвену моћ - мало искуства у организовању - недовољна међисистемска размена - заблуде да ће ризици сами по себи нестати - недовољан број кадрова - неједнака доступност / село – град /
Могућности:	**Препреке:**
- свака политичка структура подржава ову циљну групу - свест заједнице о опадајућем наталитету - подршка медија	- нема јединствених проблема на републичком нивоу - пад система вредности - неспровођење постојећих закона - негативно рекламирање у медијима - недовољне финансије

4/2. ДЕФИНИСАЊЕ ПРОБЛЕМА И ДИЈАГНОЗА СТАЊА ЦИЉНЕ ГРУПЕ

Деца и омладина у општини Врбас

ПРОЦЕНА РЕСУРСА

Постојећи ресурси за бављење проблематиком деце и омладине су:

1. Породица
2. Стручни школски кадар у 9 основних и 3 средње школе на територији општине Врбас
3. Дом здравља Врбас са својим службама
    a. Одсек здравственог васпитања са саветовалиштем за очување и унапређење породичног здравља, које је у формирању
    b. Педијатријска служба
    c. Поливалентна служба у формирању
    d. Служба Опште медицине са сеоске амбуланте
4. Мрежа делатности центра за социјални рад

5. Локална самоуправа са буџетским планирањем социјалних давања намењених деци и омладини
6. Полиција са својим могућностима за превентивни рад са младима
7. Тужилаштво
8. Невладин сектор, нарочито са значајним бројем младих волонтера
9. Установе културе
10. Национална служба за запошљавање
11. Саветовалиште за репродуктивно здравље
12. Саветовалиште за брак и породицу
13. Саветовалиште за насиље у породици

4/3. ЗАКЉУЧАК О ЦИЉНОЈ ГРУПИ:

Деца и млади до 29 год. старости у општини Врбас чине 28,8% укупне популације. На основу анализе расположивих података, деца и млади се појављују као веома вулнерабилна категорија становништва на основу следећих показатеља:

- Опадање броја деце у структури становништва. Број деце са отвореним здравственим картоном показује опадајући тренд, нарочито у неким селима (нпр. Равно Село и Савино Село).
- Уочава се забрињавајући проценат деце која су имала контакт са психоактивним супстанцама (ПАС). Са узрастом проценат младих који су злоупотребили неку од ПАС расте
- Број родитеља који има проблем са контролом умереног пијења је забрињавајући и прелази проценте на светском нивоу, који су око 15% а у Врбасу су следећи: 6,7% жена и 17,8% очева, све то чини ризик од трансгенерацијског преношења зависничког понашања
- Број породица којима је потребна помоћ у вези са својим младим члановима расте. Током 2008г. Се у Одсек здравственог васпитања , због лепезе проблема у области породичног и личног функционисања, **јавило 128 породица.** Одсек здравственог васпитања Дома здравља бележи појаву младих родитеља оболелих од синдрома зависности од неке психоактивне супстанце, што јесте показатељ о постојању ризика у понашању како целе породице тако и деце у тој породици.
- Економски положај породице укључујући децу и младе, слаби све видљивије.
- Велики број деце и младих је обухваћено неким од видова социјалне заштите. Чак 40% деце основних школа добија неки вид социјалне заштите из буџета општине.
- Број деце која не похађају или нередеовно похађају основну школу није занемарљив и углавном се своди на децу из најрањивијих друштвених група (Роми)
- Мрежа здравствених служби и услуга и здравствено васпитни програми су успостављени и постоји квалитетан кадар који се бави младима; отвореност Дома здравља ка партнерском приступу у решавању мултидисциплинарне проблематике, али још увек је недовољно програма који се баве менталним здрављем младих
- Активан Општински одбор за превенцију болести зависности
- Формирано саветовалиште за репродуктивно здравље за адолесцентну циљну групу од стране лок. Самоуправе
- Неједнака доступност службама и услугама у односу на место становања (село - град)
- Млади нису у довољној мери саморганизовани и немају адекватну друштвену моћ
- Недовољан број специфичног кадра (логопед, дефектолог, олигофенолог) за специјализоване услуге деци и младима са сметњама у развоју и недовољно стимулисање професионалног развоја наставника
- Недовољно развијен партнерски однос школа- родитељи- приватни сектор- НВО

4/4. ПРЕПОРУКЕ – СТРАТЕШКЕ ИНТЕРВЕНЦИЈЕ

1. Израда новог модела у приступу циљној групи деце и омладине са обједињеним у креирању истог и то владине, невладине организације и представници деце и омладине путем школских и омладинских парламената и омладински политичких структура.
2. Израда јединственог модела за превенцију болести зависности у локалној средини који ће бити у функцији до момента доношења стратегије на националном нивоу
3. Обједињено деловање владиног и невладиног сектора који се баве проблематиком деце и омладине
4. Ојачавање самоорганизовања младих
5. Нове услуге социјалне заштите за младе, посебно за најрањивије групе
6. Запошљавање и самозапошљавање младих

4/5. СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉЕВИ

1. Унапређење положаја деце и омладине креирањем могућности за целовитију и ефикаснију заштиту уз њихово активно учешће у дефинисању потреба и креирање програма који ће најадекватније одговорити на идентификоване приоритетне потребе..
2. Унапређење квалитета, обима и доступности постојећих и развијање нових услуга локалне заједнице намењених заштити деце, младих и породице.
3. Створити боље услове за раст наталитета кроз обезбеђивање додатних стимулативних мера за родитеље и породице,
4. Подизање нивоа знања у средини о могућностима очувања и унапређења здравља у моменту када је оно квалитено, када је особа здрава.,
5. Подизање знања свих друштвених актера и свести у средини о величини проблема и начинима решавања питања злоупотребе психоактивних супстанци,
6. Повећање запослености младих,
7. Смањивање насиља у школама.

4/6. СПЕЦИФИЧНИ ЗАДАЦИ

1.1. Формирати стручно, мулти секторско тело на нивоу Општине које ће се бавити децом и омладином уз обавезно учешће представника деце и омладине – крај 2008 године

1.2. Стварање системске базе података деце и омладине од 0-20 година – 2008 -2010. година

1.3.подстицати рад ученичких и омладинских парламената, од сваке школе тражити и мишљење о проблемима деце и омладине које има школски парламент, нарочито приликом израде акционих планова – од септембра 2008 године

1.4. Направити протокол о сарадњи институција и невладиних организација у области превенције болести зависности до краја 2008 године. До краја 2009. направити јединствен ПЛАН АКЦИЈЕ и кренути у синхоронизовану имплементацију од 2010-2012. године

2.1. Формирати поливалентне патронаже у оквирима предвиђених законом (нагласак на посетама трудницама, породиљамаа, новорођенчади, одојчади и малој деци, особама са инвалидитетом) у оквиру Дома здравља до краја 2008,

2.2. До краја 2010 године успоставити услугу развојног саветовања (један-два дана у недељи) за децу са ризиком и ментално недовољно развијену децу и омладину, уз формирање тима локланих и екстерних стручњака за рад у саветовалишту

2.3. Услуге Саветовалишта за репродуктивно здравље младих проширити до краја 2010. и учинити их доступним сеоској омладини

2.4. Проширење делатности Одсека за здравствено васпитање поред нивоа примарне превенције и на ниво рада са ризичним групама младих са проблемоима у понашању и њиховим породицама и на ниво терцијалне превенције – одржавање апстиненције појединца и породице формирањем Саветовалишта за очување и унапређење породичног здравља, чији је циљ да Врбас има место где може да упути породицу која има проблем са злоупотребом психоактивне супстанце међу младима. За функционисање овог Саветовалишта неопходан је стручни кадар који може да се бави породичном проблематиком, саветовањем и терапијом и неопходан простор. Кадрови постоје, а простор се тренутно тражи у оквиру Дома здравља. – поступак је у току 2008 година

3.1. Повећати социјална давања из локалног буџета (бесплатан и регресиран смештај деце у предшколским установама, бесплатна и регресирана ужина за децу у основним школама, дневни боравак за децу са сметњама у развоју, бесплатан и регресиран превоз за ученике средњих школа, стимулација за студенте са просеком преко 9,00, бесплатан превоз за студенте путнике) - део који се дефинише као регресирана давања дефинисати као бесплатна у складу са критеријумима која су на снази – до краја 2012 године

3.2. Обезбеђивање посебне ставке у буџету Општине за намене награђивања деце и омладине која су освојила једно од прва три места на државном нивоу и ван ње из било које области друштвеног ангажмана – почети са реализацијом крајем 2009 године,

3.4. Формирање базе података о броју даровите деце и омладине у општини и обезбеђивање услова за даљи развој планирањем средстава за ове намене у буџету Општине, са нагласком да ова деца не смеју да буду ускраћена у даљем напредовању због материјалних околности породице - приоритет Општине

4.1. Наставити програм едукације средине о последицама злоупотребе психоактивних супстанци који је почео 2004. године и од 2009 године проширити његов обим и интезитет и увести нове облике превентивног рада као што су вршњачке групе, рад са ризичним групама, увођење активиста и лидера међу родитељома који воде превентивне активности, мултидисциплинарни дискусиони клубови,....алтернативни модели превенције као што је спорт, креативно изражавање ликовним, музичким, литерарним путем...

4.2. База података о величини проблема злоупотребе супстанци међу децом и омладином је почетно установљена 2004 године, неопходна је даља надградња ове базе података новим истраживањима . У току је анкетно истраживање о правцима кретања злоупотребе психоактивних супстанци међу младима друго по реду – прво је било 2004. године. База је неопходна због планирања праваца у превентивним активностима и одређивање приоритета у деловању – следеће истраживање је планирано 2012 год.

4.3. Од почетка 2009 године интензивирати рад и фокусираност педијатријске службе, Одсека здравственог васпитања и Центра за социјлани рад на мере за рано откривање младих са ризиком

4.4 . Формирање клубова лечених зависника (млади и њихове породице), због обезбеђивања услова за одржавање стабилне апстиненције – прва удружења грађана се очекују 2009 год.

4.5. Од почетка 2009 године интензивирати рад и фокусираност педијатријске службе, Одсека здравственог васпитања и Центра за социјлани рад на мере за рано откривање младих са ризиком

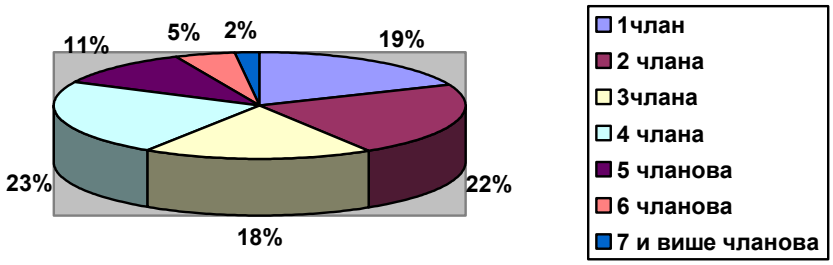
5.1. До краја 2010. године у оквиру међуресорног приступа у превентивном деловању и раном откривању младих са ризиком од злоупотребе ПАС, спровести едукацију особа из система: породица, здравство, просвета, полиција, тужилаштво, Центар за социјални рад, невалдине организације– планирано је да се едукацијом по усмерним програмима обухвати 500 људи из наведених система.
5.2. Наставити деловање Одсека здравственог васпитања у области очувања јавног здравља по програму Завода за заштиту здравња и по програму Одсека за здравствено васпитање Дома здравља на локалном новоу.
6.1. Повећати шансе младих за запошљавање и самозапошљавање кроз прогараме интензивнијег интензивнијег информисања и посебне промотивне и едукативне програме које ће се до краја 2009. године успоставити у сарадњи са националном службом за запошљавање.- носилац активности Национална служба за запошљавање - филијала Врбас.
7.1. Дефинисати величину проблема у Општини у последњих три године – почетак 2009. године
7.2. Пројекат "Школа без насиља", проширити на све школе у Врбасу до почетка 2010. године, уз неопходне искуствене измене,
7.3. Перманентно организовање јавних скупова, трибина, предавања, дискусионих клубова са темом насиље и насиље међу децом и омладином и начини његовог спречавања.

ЦИЉНА ГРУПА 5/ ПОРОДИЦА /И НАСИЉЕ У ПОРОДИЦИ/

5/1. АНАЛИЗА СТАЊА ЦИЉНЕ ГРУПЕ

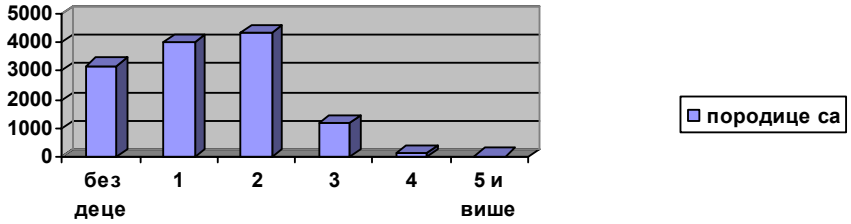
Општа друштвена криза свакако се одражава и на породицу, као основну ћелију друштва. Приватизација предузећа, нестабилна политичка ситуација, повећан број незапослених , велики број сиромашних као и промењена демографска сатруктура у општини у великој мери чине одредницу у планирању социјалне заштите.

Према попису из 2002.године општина Врбас је имала 14.818 домаћинстава, од тога је 2.747.самачко домаћинство, са 2 члана 3.328, са три члана 2.698, са четири члана 3.427 домаћ., 5 чланова 1.630, са шест 710, са седам 198, са осам 46, са девет 19 , са десет чланова 15 домаћинстава.. Просечно домаћинство у општини има 3,08 чланова .

По попису из 2002.године породице према броју деце:

	укупно	Број деце					
		Без деце	1	2	3	4	5 и више
Породице	12941	3184	4011	4310	1218	170	48

Према статистичким подацима Националне службе за запошљавање број незапослених лица на крају 2007.године је 7779, од тога 4086 је жена незапослено. У односу на 2006.годину, у 2007.години дошло је до смањења броја незапослених (индекс 2007/2006 је 85,99%) . Образовна структура незапослених је следећа:

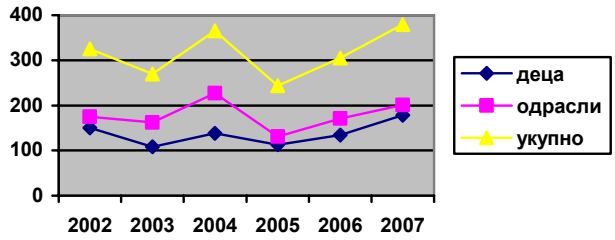
I.степен – 2.254 од тога 1.269 жене, II - 546 а жене 274, III-2.334 а жене 962, IV- 2133 а жене 1.330, V-91 а жене 18, VI- 183 а жене 100 , VII-225 а жене 125 а са VIII степеном има три лица.

Степен	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
Укупно	2254	546	2334	2133	91	183	225	3
жене	1269	274	962	1330	18	100	125	0

Кретање укупног броја корисника у Центру по старосним групама

Старосна група	2006.	2007.
Деца и омладина	1077	1598
Одрасла лица	1939	2110
Остарела лица	571	647

Центар је током 2007.године пружио породицама велики број(379) услуга а везано за сређивање брачних и породичних односа. Кретање броја евидентираних лица из породица са поремећеним односима:

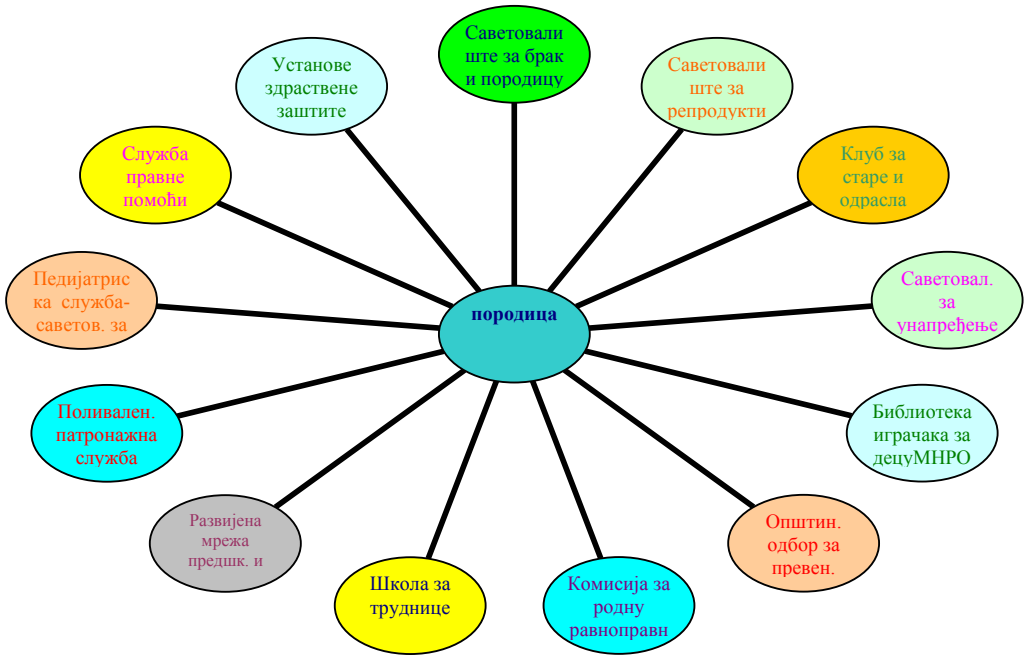

Број судских захтева за достављање налаза и мишљења у поступку решавања родитељских спорова око вршења родитељског права (поверавање деце, измена одлуке о старању о детету, одржавање личних односа)

Захтев Суда за	У току 2007.г.
Брачне партнере	54
Ванбрачне партнере	34
Укупан број	88

Посредовање (медијација)	успела	делимично успела	неуспела	УКУПНО
Нагодба	16	2	20	38

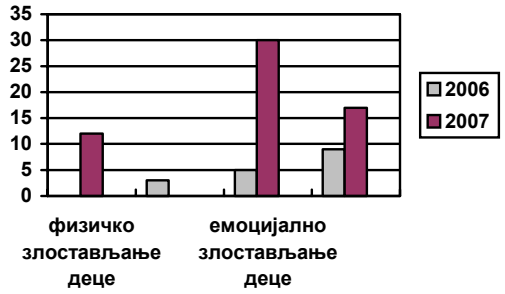
Сервиси / службе подршке породици у општини Врбас:

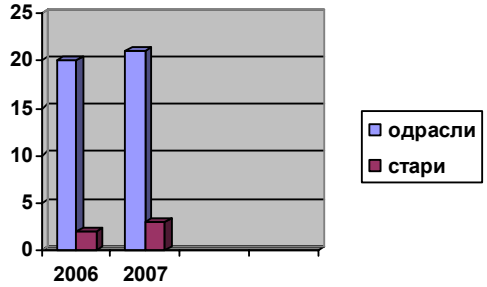

Криза институције брака, односно заједничког живота је очигледна и евидентна. Према подацима статистичког завода током 2006. године склопљено је 211 брачних заједница а разведено 64 брачне заједнице, а током 2007.године склопљено је 156 брачних заједница, а у Суду је примљено 78 тужби за развод а разведено 47 бракова. 2007.год. те испада да је сваки други склопљени брак и разведен.

Током 2006.године у општини Врбас рођена је 471 беба.

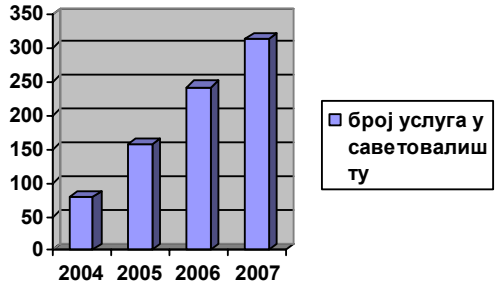
Жртве злостављања	2006 - број		2007 - број	
	мушк.	жене	мушк.	жене
одрасли	0	20	0	21
стари	0	2	0	3
УКУПНО	0	22	0	24

Број насилника којима је изречена једна или више мера заштите од насиља од почетка примене Породичног закона до краја 2007.год. је 19

Саветовалиште за брак и породицу у 2007.години пружио је 312 услуга, правну помоћ, психо- социјалну подршку, посредовање у нарушеним партнерским односима, помоћ у развојним проблемима адолесцената....

Најчешће проблеме због којих се корисници обраћају за помоћ;

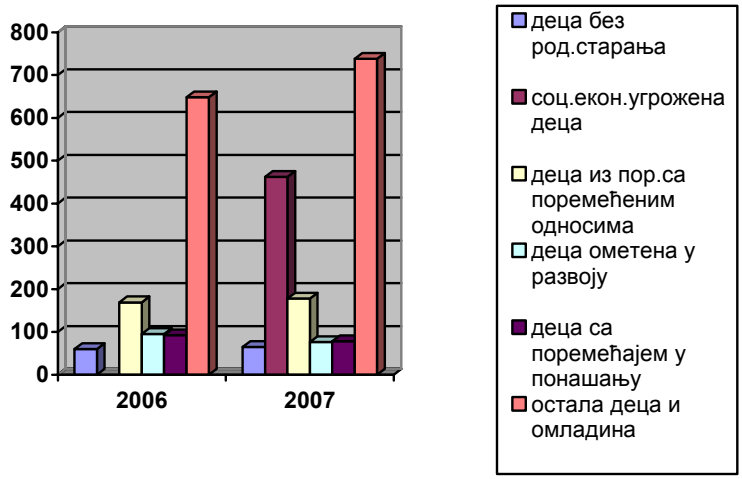
.Примарни проблем	Број случајева
проблеми у партнерском односу	112
проблеми у поступку развода	33
проблеми деце у нефункционалним породицама	15
злостављање у породици	27
остало	125
УКУПНО	312

Породични смештај

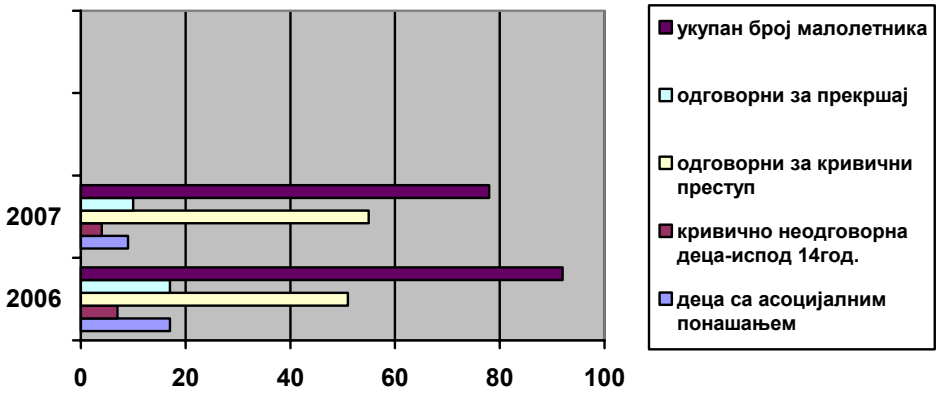
Укупан број деце и омладине на смештају у хранитељској породици
број деце у 2006. 45
број деце у 2007. 50

Кретање укупног броја деце и омладине по основним категоријама

Деца и омладина	2006.	2007.
Без родитељског старања	60	65
Соц-економски угрожена	13	462
Из пор.са поремећеним пор.односима	169	178
Ометена у развоју	95	76
Са поремећајем у понашању	92	78
Остала деца и омладина	648	738
УКУПАН БРОЈ	1077	1598

Структуара деце и омладине са поремећајем у понашању	2006.	2007.
Са асоцијалним понашањем	17	9
Кривично неодговорна деца-испод 14 год.	7	4
Одговорни за кривични преступ	51	55
Одговорни за прекршај	17	10
УКУПАН БРОЈ МАЛОЛЕТНИКА	92	78

128 породица се јавило у Саветовалиште за болести зависности у првом кварталу 2008.год.

5/2. ДЕФИНИСАЊЕ ПРОБЛЕМА И ДИЈАГНОЗА СТАЊА ЦИЉНЕ ГРУПЕ

Породица у општини Врбас /и насиље у породици/

- Лоша економска ситуација у друштву одражава се директно на функционалност породице
- Промене у систему вредности, губитак традиционалних вредности
- Васпитна компететност породице
- Висок проценат развода у односу на број склопљених бракова
- Низак ниво наталитета, пасивна плодност
- Насиље у породици је све видљивије и самим тим и присутније обзиром да је и правно дефинисано од половине 2006.год.(примена Породичног закона)
- Продужено одвајање младих од породице порекла
- Присутност раширености болести зависности (алкохолизам, наркоманија, коцкање, игре на срећу, зависност од компјутера, пушење...)
- Сарадња међу институцијама постоји али међусекторска није на задовољавајућем нивоу
- Недовољна информисаност грађана/ки о постојећим услугама и сервисима за подршку породици

- Предрасуде и стереотипи о улози одређених институција и служби као и о њиховим корисницима
- Све сложенији изазови- проблеми са којима се савремена породица сусреће захтева перманетно усавршавање стручњака/киња који раде са породицом
- Сложеност проблема породице у стању дисфункције захтева један комплетнији приступ, примену превенције која једино може дати дугорочне резултате.

5/3. ЗАКЉУЧАК О ЦИЉНОЈ ГРУПИ:

Смањење значаја традиционалних вредности у породици, савремени стил живота неповољно утиче на социјално заштитну функцију одраслих чланова породице према њеним мање моћним члановима (деца и стари). Све већи број улога коју оптерећује савременог човека нарочито жену (улога мајке, супруге, запослене жене, ћерке уз недовољно ангажовање оца, супруга..) повећава ниво стреса и често доводи до испољавања дисфункционалних образаца понашања у породичним односима. Дисфункционални породични односи провоцирају и породичну кризу која захтева стручну помоћ у ангажовању здравих капацитета породице на превазилажењу кризе.

Број развода као и податак да се подносиоци захтева јављају млади брачни парови са малим дететом указују на смањен праг толеранције на различитост и неспремност на прављење компромиса. С друге стране суочавамо се са све чешћим пријављивањем насиља у породици и потребом брзих интервенција. Проблем насиља захтева рад на превенцији како би се предупредило трансгенерацијско преношење дисфункционалних образаца понашања.

5/4. ПРЕПОРУКЕ – СТРАТЕШКЕ ИНТЕРВЕНЦИЈЕ

1. Јачање и повезивање материјалних, финансијских и људских ресурса у јединствен систем подршке породици.
2. Развој унутрашњих капацитета породице за остваривање целовитих породичних функција.

5/5. СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉЕВИ

1. Доступност услуга што већем броју корисника,
2. Повећање обима, квалитета и ефикаснији систем постојећих услуга
3. Информисаност о постојећим услугама
4. Унапредити компетенције породице за вршење социјалне, васпитне, репродуктивне функције кроз едукативне и превентивне програме.
5. Основати нове услуге соц.заштите
6. Унапредити и повезати сарднју међу институцијама

5/6. СПЕЦИФИЧНИ ЗАДАЦИ

1.1.До краја 2008.год. испитати потребе за проширењем броја деце у продуженим боравцима у 4 основне школе у граду Врбасу.

1.2. У првој половини 2009.године основати продужени боравак у две сеоске основне школе

1.3. До краја 2008.године дефинисати и усвојити регресирану скалу за коришћење ове услуге која ће служити као основ за коришћење овог права на територији целе општине.

1.4.До краја 2010.год у остала три насељена места општине при основним школама основати услуге продуженог боравка за ученике из материјално угрожених породица.

2.1.У другој половини 2008.год. повећати број дана рада Саветовалишта за брак и породицу

2.2.До краја 2008.године повећати број корисника Помоћи у кући и кућне неге за 10% а са потребним бројем извршилаца

2.3. Током друге половине 2009.год. испитати потребу по сеоским местима за услугом помоћи у кући,

3.1.До краја 2008. год.припремити и одштампати јединствену брошуру намењену информисању корисника о свим постојећим услугама и сервисима за подршку породици

3.2.Континуирано информисање јавности о постојећим правима и услугама из области соц.заштите једном месечно путем средстава информисања

4.0.Оснивати Клубове породица са специфичним тешкоћама и заједничким интересима (хранитељи, самохрани родитељи, породице особа са инвалидитетом, породице зависника,Клуб за родитеље и децу...) следећом динамиком:

4.1.до краја 2008.год. формирати базу података

4.2.до краја 2009.год. основати Клуб хранитеља, Клуб особа са инвалидитетом и Клуб за родитеље и децу

4.3.до краја 2010.год. основати Клуб самохраних родитеља и Центар за младе

4.4.до краја 2011.год основати Клуб породица зависника /по супстанцама/

Перманетна едукација стручњака из области соц.заштите

5.1.До краја 2010.год. основати услугу Становање уз подршку намењену жртвама породичног насиља за општину Врбас, капацитета 2-3 породице да буду смештене

6.1.До краја 2009. направити Протокол о међусобној сарадњи међу институцијама (СУД;СУП; Тужилаштво, образовање, здравство, НСЗ,...) ради повећања нивоа сарадње међу институцијама

ЦИЉНА ГРУПА 6/ АКТЕРИ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ

6/1. АНАЛИЗА СТАЊА ЦИЉНЕ ГРУПЕ

Главним актерима у систему социјалне заштите у општини Врбас сматрамо локалну самопуправу, све релевантне локалне институције и установе , невладине организације и удружења која делују или су заинтересована за област социјалне заштите.

Општина Врбас се определила за шест корисничких циљих група и то: стара лица, Роми, особе са инвалидитетом, деца и омладина, породица и актери социјалне заштите. Шеста циљна група, актери социјалне заштите, је дефинисана због потребе обезбеђења реалне одрживости Стратегије, реализације и даљег развоја области социјалне заштите.

Паралелна пажња биће усмерена ка развијању услуга за корисничке групе и ка изградњи капацитета локалних актера социјалне заштите.

На територији општине Врбас у области социјалне заштите делује 59 актера социјалне заштите.

6/2. ДЕФИНИСАЊЕ ПРОБЛЕМА И ДИЈАГНОЗА СТАЊА ЦИЉНЕ ГРУПЕ

Деловање актера у односу на постављене циљне групе је следеће :

Циљна група стара лица на териорији Општине делује 8 актера: 43 запослена лица и пет удружења грађана са по пет активних чланова и просечно 10 волонтера. Укупан број стручњака и активиста који су укључени у реализацију потреба наведене циљне групе је преко 130.

Циљна група деца и омладина са 21 актера и то из државног сектора, а из поља удружења грађана 3. Запажа се да нема довољног самоорганизовања омладине.

Циљна група Роми – проблемима ромске популације се примарно и директно бави 5 актера социјалне заштите: од тога 3 актера су институције. Једино Црвени крст има циљане програме намењене побољшању положаја Рома. Два удружења Рома су у процесу формирања /у Равном Селу и Змајеву/.

Циљне групе особа са инвалидитетом Укупан број актера који се баве особама са инвалидитетом је 17 од тога су 4 актера из државног сектора док је 13 актера из области удружења грађана. Код удружења грађана ситуација са бројем активиста је слична предходним циљним групама. У просеку 5 особа активно учествује у раду сваког удружења и по 10 волонтера на месечном нивоу. Волонтери у свим циљним групама су особе које се релативно брзо мењају од активности до активности и стални је тренд да се једни губе као ресурс док се други појављују, али број егзистира у наведеним границама.

Циљне групе породица -

Укупан број актера који се бави породицом из угла злостављања је 7, а из поља државног сектора укључено је 6 актера, док је само један актер из области удружења грађана.

SWOT анализа	
Снаге	**Слабости**
- заинтересованост локалне самоуправе за подизање нивоа социјалне заштите у Општини -постојање Центра за социјални рад са развијеном праксом у области социјалне заштите -постојање Дома здравља и опште болнице -активна школска пракса школовања деце са сметњама у развоју -активна пракса 4 јула- средње , стручно оспособљавање младих са сметњама у развоју а - постојање удружења грађана (МНРО, ОСИ, РВИ) -подизање свести средине о потребама оси -велики број волонтера у НВО -здравствено васпитни рад усмерен каопштој популацији - -Бројни стручни кадрови - улагање у кадрове и њихово усавршавање -заинтереованост националне службе за запошљавање за реаговање у области запошљавања најрањивијих лица	-недовољна сарадња међу актерима -непосројање конзилијарног приступа у решавању случаја -непостојање поузданих података и активне базе података - -и поред постојања кавалитетног кадра и даље је проблем у његовој недовољности - - -систем праћења квалитета рада актера није развијен -постојање заблуда и предрасуда према извесник корисничким групама и међу актерима -недовољно укључивање корисника социјалне заштите у креирање услуга - неједнака доступност услугама корисника социјалне заштите (степен иналидности и место становања село - град) -недостајућа поливалентна служба медицинске помоћи - неусаглашеност програма намењених деци и младима - нема прецизних истраживања о броју најрањивијих група, Роми и ОСИ
. **Могућности**	**Претње**
-повољна друштвена клима за развој локалне социјалне заштите, -Већа осетљивост за потребе најрањивијих друштвених група -Реформа система социјалне заштите - - Савремени закони – закон о породици -Заинтерсованост страних донатора за реформу социјалне заштите (УНДП, ДФИД, ЕУ фондови...)	- лоша економска ситуација - актери социјалне заштите немају статус и друштвену моћ равну другим друштвеним сегментима - школски програми недовољно развијени и прилагођени могућностима ОСИ И МНРО .

6/3. ЗАКЉУЧАК О ЦИЉНОЈ ГРУПИ АКТЕРИ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ

Тренутно у Врбасу делује 59 актера социјалне заштите.

1. Број заинтересованих актера је на завидном нивоу,
2. Примећује се несразмера у могућностима и ресурсима државног сектора и сектора деловања удружења грађана.
3. Приватни сектор у овој области у Врбасу може се препознати само у раду средње медицинске школе која се базично не бави проблемима социјалне заштите у ужем смислу али ради превенцију болести зависности код својих ученика. Други облици рада нису препознати.
4. Не постоји систем за размену искустава, тимску сарадњу и усмерено, јединствено деловање
5. Присутано је недовољно координисања ресурса и активности
6. Недовољан број актера социјалне заштите код циљне групе Рома и Особа са инвалидитетом
7. Непостојање јединственог решења за рационлано коришћење ресурса који обезбеђује одрживост и унапређење социјалне заштите на локалном нивоу.

6/4. ПРЕПОРУКЕ - СТРАТЕШКЕ ИНТЕРВЕНЦИЈЕ

- Израда и примена новог модела у приступу развоја капацитета актера социјалне заштите на локалном нивоу, који обезбеђује једнаке услове за све актере социјалне заштите, државни, удружења грађана и приватни сектор .
- Израда алгоритама у интегративном решавању проблематике сваке циљне групе Синхронизовање рада свих актера социјалне заштите
- Деловање актера треба да се заснива на истраживању реалних потреба свих корисника и корисничких група социјалне заштите

6/5. СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉЕВИ

1. Унапредити функционисање јединственог система социјалне заштите у општини Врбас кроз институционализацију међусекторског кооридационог тела (Одбора за социјалну политику) и развијање механизама за међусобну сарадњу изградњу капацитета свих актера на импелементацији Стартегије

2. Изједначавање статуса државних актера социјалне заштите са актерима из поља удружења грађана и приватног сектора као равноправних пружаоца услуга социјалне заштите кроз оснивање локалног фонда за потребе социјалне заштите са истим условима учешћа за све актере.

6/6. СПЕЦИФИЧНИ ЗАДАЦИ

1.1 Са усвајењем општинске Стратегије развоја социјалне заштите, до краја 2008 године, усвојити и одлуку о формирању Одбора за социјалну политику као скупштинског, мултисекторског, стручног и репрезенататативног тела са јасним мандатом усмерним ка имплементацији Стратегије

1.2. До краја 2008. године донети и потписати Меморандум о сарадњи главних актера социјалне заштите којим ће се дефинисати принципи сарадње на имплементацији Страгеије.

1.3. До краја 2009. године дефинисати и потписати Протоколе о сарадњи и поступању међу актерима који су заинтересовани за специфичне корисничке циљне групе

2.1. До краја 2008. године изучити и развити модел за функционисање локалног социјалног фонда са критеријумима и процедурама за равноправно конкурисање пружаоца услуга

2.2. До краја 2009. Предложити Скупштини општине Одлуку о Фонду са критеријумима и процедурама за равноправно конкурисање пружаоца услуга, уз предлог приоритета које ће се финасирати.

Одељак 7 АРАНЖМАНИ ЗА ПРИМЕНУ /ИМПЛЕМЕНТАЦИЈУ/СТРАТЕШКОГ ПЛАНА РАЗВОЈА СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ ОПШТИНЕ ВРБАС ЗА ПЕРИОД 2008 – 2013. ГОДИНА

Аранжмани за примену Стратешког плана обухватају:

А/ Локалне структуре и
Б/ Механизми и процедуре уз које ће се осигурати његово успешно спровођење.

А/ Локалне структуре су:

а/за управљање процесом имплементације Стратешког плана и
б/оперативне које за реализацију за реализацију Стратешког плана, програма и услуга

а/ Структуре за управљање процесом имплементације Стратешког плана су:

- Скупштина општине
- Председник општине
- Одбор за социјалну политику општине Врбас

- *Скупштина општине Врбас* усваја – доноси "Стратешки план развоја социјалне заштите у општини Врбас за период 2008 – 2013. година", разматра и усваја годишње акционе планове Стратешког плана и обезбеђује сразмерна буџетска средства за њихову реализацију. Скупштина, најмање једном годишње разматра извештај о имплементацији Стратешког плана и постигнутим резултатима врши евентуалне измене у Стратешком плану и приоритетним пројектима.

- *Председник општине* одређује састав и именује Одбор за социјалну политику општине Врбас као тело које сачињавају представници свих сектора и релевантних институција и организација заинтересованих за развој социјалне заштите у општини.

- *Одбор за социјалну политику општине Врбас* /Одбор/ као мултисекторско тело, испитује потребе грађана/ки, дефинише и предлаже стратешке приоритете, у сарадњи са надлежним институцијама, организацијама и општинским службама, утврђује предлоге годишњих акционих планова и износе потребних средстава за њихову реализацију. Одбор координира израду и прати имплементацију општинског Стратешког плана и одговоран је за спровођење процеса мониторинга и евалуације. Одбор најмање једном годишње извештава СО о имплементацији Стратешког плана и постигнутим

резултатима, предлаже СО евентуалне измене у Стратешком плану и приоритетним пројектима, редовно консултује и информише јавност о процесу имплементације Стратешког плана и обезбеђује транспарентност у раду и адекватну друштвену подршку.

Пратеће службе и организације које обезбеђују адекватан рад структура управљања Стратегијом развоја система социјалне заштите су: Општинска управа Врбас - Одељење за друштвене делатности и Одељење за буџет и финансије.

б/ Оперативне структуре за реализацију Стратешког плана, програма и услуга у општини Врбас представљају све компетентне актере који су оспособљени да реализују договорене програме и услуге професионално, благовремено, исплативо и транспарентно. Реформско опредељење овог Стратешког плана је плурализам пружаоца услуга и равноправност пружаоца из јавног, приватног и невладиног сектора. У оперативне структуре које ће реализовати Стратешки план у општини Врбас спадају: Центар за социјални рад општине Врбас, Геронтолошки центар Врбас, Општинска организација Црвеног крста, Дом здравља "Вељко Влаховић" Врбас, Општа болница Врбас, удружења особа са инвалидитетом, образовне установе, удружења грађана и невладине организације,, али се листа не ограничава само на њих. Принцип подстицања плурализма пружаоца услуга и развој мреже социјалних услуга подразумава константно јачање и увећавање броја актера оперативне структуре. Активности на јачању сарадње и целовитих капацитета управљачких и оперативних структура за спровођење Стратешког плана сталан и стратешки задатак.

Б/ Механизми и процедуре за ефикасну примену /имплементацију/ Стратешког плана:

Стратешки план тежи да демонстрира спремност за развој одрживог модела интегралне социјалне заштите. У циљу обезбеђивања пуне и ефикасне имплементације стратегије интегралне социјалне заштите, поред основних структура за управљање и имплементацију, овим документом се дефинишу и оквирни механизми и процедуре потребни за координацију активности:

- Скупштина општине најмање једном годишње разматра извештај о спровођењу Стратешког плана и усваја корективне мере и акционе планове за наредну годину
- ОДБОР прати, координира и мониторише спровођење Стратешког плана и уз акционе планове, најмање једном годишње припрема извештај за СО,
- ОДБОР осигурава да се благовремено, у процесу креирања општинског буџета, презентују акциони годишњи планови проистекли из овог Стратешког плана и тако обезбеди адекватна финасијска подршка за њихово спровођење.
- ОДБОР, у складу са својим овлашћењима прави годишње планове свога рада и деловања и комуникације према локалној власти, другим актерима социјалне заштите и према јавности. Свој план рада доставља органу који га је именовао на увид и мишљење. За рад и деловање ОДБОР-а услове обезбеђује Општинска управа Врбас,
- ОДБОР, преко органа локалне самоуправе прослеђује своје извештаје са оценама успешности спровођења Стратешког плана Министарству рада и социјалне политике Владе РС на увид и употребу.
- ОДБОР иницира регионалне, међуопштинске састанке (најмање једном годишње) свих актера социјалне заштите, или у одређеној приоритетној области заштите, са циљем размена информација и дефинисања заједничких интереса за функционално међуопштинско повезивање ради задовољења потреба својих грађана. Ови састанци су саставни део годишњих планова рада ОДБОР-а.

Поред напред наведеног потребно је развити следеће механизме и институционализовати их:

- **Протокол о сарадњи -** дефинисати и усвојити јединствен **протокол о сарадњи** између локалне власти, институција социјалне и здравствене заштите, образовања, невладиних организација, других релевентних јавних и приватних субјеката којим се јасно препознаје улога, обавезе и одговорност сваког од актера у односу на усвојени Стратешки план. Протокол дефинисати и потписати у року од 3 месеца од усвајања Стратешког плана.

- **Одлука** којом се одређују **процедуре за наручивање, финансирање, праћење и евалуирање услуга социјалне заштите –**овом Одлуком се обезбеђује трајно поштовање стратешког опредељења траспарентности и плурализма пружаоца услуга. **Правилником** се одређује динамика спровођења јавног позива за наручивање услуга, транспарентност процедура, основни критеријуми за одабир пружаоца, стандарди услуга и параметри за обим услуга/е и доступна новчана средства.

Одељак 8 ПЛАН ПРАЋЕЊА /МОНИТОРИНГА/ И АНАЛИЗА УСПЕШНОСТИ СПРОВОЂЕЊА /ЕВАЛУАЦИЈЕ/

- **Циљ мониторинга и евалуације:** спровођења Стратешког плана је да се систематично, редовно прикупљају подаци, прати и надгледа процес примене /имплементације/ и процењује успех Стратешког плана. Сврха мониторинга и евалуације је праћење напретка, побољшање ефикасности и успешности Стратешког плана, али и предлагање измена у активностима на основу налаза и оцена.
- **Временски оквир:** Мониторинг (као систематски непрекидан процесс прикупљања података) спроводи се континуирано током пружања услуга која је предмет праћења и дугорочно за период на који се прави Стратешки план (2008-2013. година). Евалуација (као анализа података и доношење оцене о успешности) вршиће се повремено–периодично и пратиће одређене фазе имплементације Стратешког плана. Евалуација успешности целокупног документа обављаће се једном годишње и извештај о евалуцији је саставни део целокупног извештаја о спровођењу Стратешког плана који се подноси Скупштини општине и јавности на увид, разматрање и евентуалне корекције. Финална евалуација Стратешког плана обавиће се на крају 2013 године.
- **Предмет мониторинга и евалуације:** Мониторинг и евалуација укључују целовито сагледавање испуњења активности, специфичних задатака и циљева, стратешких циљева и мисије и то на следећи начин:
  1) Праћење процеса имплементације (да ли се планиране активности спроводе и да ли се ресурси ефективно идентификују и користе);
  2) Праћење исхода активности (ефекти-резултати активности у односу на уложене ресурсе-новац);
  3) Евалуацију напретка у остваривању сврхе (мисије и стратешких циљева Стратегије);
  4) Евалуацију утицаја стратегије на живот корисника и грађана/ки.
- **Индикатори** напретка и успешности одређују се за сваку приоритену циљну групу и на нивоу сваког циља специфичног задатка (услуге). Стратешки план ће користити комбиновано, квантитативне и квалитативне индикаторе како би се дошло до поуздане оцене о коначном успеху.
- **Методе и технике мониторинга и евалуације:** За успешно обављање мониторинга и евалуације Стратешког плана користиће се стандардни сет алатки међу којима су: евидентирање корисника и услуга,, интервјуи са корисницима и пружаоцима (упитници, разговори, анкете), истраживање, извештавање и др. ОДБОР ће у својим годишњим плановима рада прецизније дефинисати технике помоћу којих ће се спроводити мониторинг и евалуација Стратешког плана, уједначавати их и прилагођавати их за прикупљање података о свим разнородним услугама и активностима предвиђених Стратешким планом.
- **Носиоци процеса мониторинга и евалуације:** Координатор активности мониторинга евалуације је ОДБОР, који, уз стручну помоћ Министарства рада и социјалне политке (Јединице за мониторинг и евалуацију) бира ваљане индикаторе и једноставне технике за њихово мерење. Сви актери социјалне заштите и носиоци програма, услуга или појединачних активности су у обавези да у складу са општим индикаторима дефинишу специфичне и обезбеде њихово мерење током трајања имплементације.
- **Коришћење резулатата мониторинга и евалуације:** примарна сврха прикупљања података и доношења оцена о напретку и успеху је провера заснованости и реалистичности Стратешког плана, па с тим у вези и корекције циљева и задатака, уколико је то потребно. Мониторинг извештаји се сачињавају сваке године и презентују Скупштини општине и јавности на увид и разматрање.

Одељак 9 РЕСУРСИ

Материјални ресурси:
У општини Врбас идентификовани су следећи материјални ресурси релевантни за систем социјалне заштите:

- Центар за социјални рад општине Врбас
- Геронтолошки центар Врбас
- Дом здравља "Вељко Влаховић" са својом мрежом амбуланти по насељима општине;
- Друштво за помоћ МНРО
- Објекти ООЦрвеног крста Врбас у којима се спроводе активности ове организације,
- Хуманитарна група "Осмех"
- Просторије општинског Удружења пензионера;
- Предшколска установа и школе на територији општине;
- Општинска управа Врбас

Финансијски ресурси:
У општини Врбас укупна издвајања за социјалну заштиту у 2008, години по разним основама износе 81.095.100,00 динара што је 10,4 % укупног буџета.

Скупштина општине Врбас ће, након јавне расправе током лета 2008. године, приступити усвајању Стратешког плана, као и доношењу одговарајућих одлука за његово спровођење и обезбеђивање дела финансијских средстава за имплементацију истих. Из свега наведеног може се закључити да је локална самоуправа спремна да издвајањима из општинског буџета, прибављањем средстава од домаћих и страних донатора као и развојем локалне корпоративне филантропије допринесе остваривању приоритета предвиђених усвојеним Стратешким планом.

Људски ресурси:
ПРОЦЕНА РЕСУРСА
Постојећи ресурси за бављење проблематиком деце и омладине су:

1. Породица
14. Стручни школски кадар у 9 основних и 3 средње школе на територији општине Врбас
15. Дом здравља Врбас са својим службама
    a. Одсек здравственог васпитања са саветовалиштем за очување и унапређење породичног здравља, које је у формирању
    b. Педијатријска служба
    c. Поливалентна служба у формирању
    d. Служба Опште медицине са сеоске амбуланте
16. Мрежа делатности центра за социјални рад
17. Локална самоуправа са буџетским планирањем социјалних давања намењених деци и омладини
18. Полиција са својим могућностима за превентивни рад са младима
19. Тужилаштво
20. Невладин сектор, нарочито са значајним бројем младих волонтера
21. Установе културе
22. Национална служба за запошљавање
23. Саветовалиште за репродуктивно здравље
24. Саветовалиште за брак и породицу
25. Саветовалиште за насиље у породици

Општина Врбас поседује одређен број стручних кадрова који су својим знањем и стеченим искуством дали значајан допринос у самој изради Стратешког плана, а наравно да ће активно учествовати и у имплементацији исте. То су стручни кадрови из Центра за социјални рад, Геронтолошког центра, Дома здравља и Опште болнице, образовних и здравствених установа, ОО Црвеног крста и други.
Такође веома је важно нагласити и ентузијазам волонтера који је евидентан у досадашњем раду невладиних организација, где се посебно као пример истиче рад волонтера у ОО Црвеног крста, Удружења пензионера и др.

Пружаоци услуга:

У општини Врбас се процењује да постоје капацитети за плурализам пружаоца услуга у систему социјалне заштите. Постојеће институције у систему социјалне заштите општине Врбас (Центар за социјални рад, Геронтолошки центар, образовне установе, Дом здравља) већ имају пројекте усмерене према заједници изван своје основне функције. Истакле су се и неке невладине организације као што је Друштво за помоћ МНРО, ОО Црвеног крста, НВО "Осмех" са програмима заштите и подршке деци са сметњама у развоју.

Пружаоци услуга у систему социјалне заштите из приватног сектора још не представљају значајан фактор у заједници, али се очекује да ће овај Стратешки план и реформска клима, поспешити ангажовање овог сектора.

Управљачки ресурси:

Управљачки ресурси за имплементацију Стратегије постоје, како у постојећим институцијама и организацијама, тако и у ОДБОР-у који представља тело састављено од стручних и компетентних људи, са основним капацитетима да ефикасно управљају процесом имплементације Стратешког плана.

Одељак 10 ПЛАН КОМУНИКАЦИЈЕ

Овај одељак посвећен је остваривању партиципације грађана у доношењу Стратешког плана и транспарентности рада тима који је учествовао у доношењу, као и остваривању транспарентности рада истог тима приликом остваривања циљева задатих овим стратешким документом у локалној заједници. Овај одељак дефинише активности које омогућавају видљивост процеса и повећавање власништва заједнице над процесом доношења Стратешког плана и успостављања нових локалних услуга социјалне заштите. Односи се на све фазе израде и имплементације Стратешког плана.

Циљеви предвиђених мера овог дела стратешког документа су:

- информисање свих актера о процесу, мобилисање свих људских и материјалних ресурса и
- покретање на акцију свих одговорних друштвених чиниоца.

Комуникацијска стратегија се односи на следеће фазе процеса израде и имплементације Стратешког плана развоја система социјалне заштите за општину Врбас у периоду 2008 – 2013. година:

- **Фаза уласка општине у процес стратешког планирања**
  - Интервјуи и новински чланци о уласку општине у процес стратешког планирања, најава процеса, истицање кључних разлога и очекиваних резултата;
  - Оснивање Одбора за социјалну политику општине Врбас, као репрезентативног тела састављеног од представника актера социјалне заштите у општини и његово представљање јавности;
  - Формирање радних група у оквиру ОДБОР- а у чијем саставу су лица која значајно могу допринети унапређењу положаја циљних група;
  - Партиципативно прикупљање података од свих релевантних друштвених актера.

- **Фаза израде стратешког документа**

Ова фаза је карактеристична по високом учешћу разнородних друштвених чинилаца у анализи стања, одређивању приоритета и дефинисању конкретних задатака. Њу је пратио и интензиван рад на обуци локалних актера за спровођење процеса планирања. Форме које су коришћене су:

  - Радни састанци ОДБОР –а и радних група на доношењу Стратешког плана,
  - Радни састанци и консулатације - размена искустава са других пет општина које су укључене у пројекте развоја система социјалне застите, уз подршку ментора пројекта;
  - Консулатције са корисничким групама и организацијама корисника;
  - Консултације са стручним службама у општини;
  - Присуство медија радним састанцима ОДБОР-а и упознавање са фазом процеса стратешког планирања, давање интервјуа, изјава за штампу и сл.

- **Фаза промоције усвојених стратешких опредељења**
  - Јавна расправа са грађанима/кама о Нацрту Стратешког плана, објављивање Нацрта Стратешког плана на веб сајту општине Врбас, наступ чланова ОДБОР-а на локалној телевизији, у месним заједницама општине,
  - Израда флајера са информацијама о пројекту и њихова подела у јавним инситуцијама у општини и грађанима/кама ;
  - Израда логоа Стратешког плана који ће се користити као промотивно средство на свим пројектима који буду произашли из Стратешког плана,

- Приказ презентације Нацрта Стратешког плана на Општинском већу, а затим Предлога Стратешког плана на Скупштини општине и усвајање истог на Скупштини;
- Штампање и дистрибуција усвојеног Стратешког плана свим актерима социјалне заштите и носиоцима јавних овлашћења и власти;
- Конференција за штампу, након усвајања Стратешког плана, о успостављеним стратешким циљевима.
- Доношење одговарајућих одлука о спровођењу акционих планова као делова Стратешког плана развоја социјалне заштите за општину Врбас на Скупштини општине;

Фаза имплементације Стратешког плана и фаза праћења напретка и оцене успеха

- Формирање Тима за комуникацију са медијима у оквиру ОДБОР-а;
- Конференција за медије о постигнутим резултатима, од стране ОДБОР-а, најмање два пута годишње, а по потреби и чешће, - једном у три месеца у 2008. години као почетној години имплементације Стратешког плана;
- Спровођење анкета и испитивање јавног мнења за потребе мониторинга и евалуације Стратешког плана у сврху корекције исте и усклађивања акционих планова;
- Израда и презентација (СО и јавности) годишњег извештаја о реализацији Стратешког плана од стране ОДБОР-а.

Одељак 11. ПРИЛОЗИ .....

Прилог 1. Акциони план за 2008/2009. годину .....

Прилог 2. Повезаност Стратегије са ССС и СРСЗ .....

Прилог 3. Матрица логичког оквира

Прилог .4. План за смањивање ризика.....

Прилог 5. Листа учесника.....

Прилог 5. Листа учесника

Циљна група СТАРИ

Име и презиме	**Организација**
	Општински одбор за социјалну политику општине Врбас
Мусић Радмила	Геронтолошки центар Врбас
Милошевић Олга	Удружење пензионера општине Врбас
Татјана Глушчевић	ОО Црвеног крста општине Врбас
Јелена Килибарда	Општинска управа Врбас
Иванка Милојковић	Општинска управа Врбас
	Сарадници:
Михаило Симић	Геронтолошки центар Врбас
Бајагић Зорка	Центар за социјални рад општине Врбас
Мирко Тадић	Удружење пензионера општине Врбас
Ракић Драган	Савез инвалида рада Војводине – ОО Врбас
Миклош Стеван	Савез инвалида рада Војводине – ОО Врбас
Карабасил Даница	Месна организација пензионера Бачко Добро Поље
Штрбац Младен	Месна организација пензионера Бачко Добро Поље
Рашовић Бранко	Месна организација пензионера Змајево
Мараш Петар	Месна организација пензионера Равно Село
Бојовић Стеван	Месна организација инвалида рада Савино Село

Циљна група РОМИ

Име и презиме	**Организација**
	Општински одбор за социјалну политику општине Врбас
Татјана Глушчевић	ОО Црвеног крста општине Врбас
Славица Матијашевић	Гимназија "Жарко Зрењанин" Врбас
Бојана Јоцовић	Предшколска установа
Марија Котлаја	Основна школа "20. октобар" Врбас
Јасмина Пецељ-Ђурђевац	НВО "Осмех"
	Сарадници:
Дејан Бодоњи	Дом здравља "Вељко Влаховић" Врбас
Маја Деак	ОО ЦК Врбас
Јаница Димић	КУД "Ром" Србобран

Циљна група ОСОБЕ СА ИНВАЛИДИТЕТОМ

Име и презиме	**Организација**
	Општински одбор за социјалну политику општине Врбас
Радомир Пејовић	Друштво за помоћ МНРО
Вук Недовић	Удружење ОСИ
Мирјана Миловић	Општинска управа Врбас – Одељење за друштвене делатности
Горан Калуђеровић	Служба за запошљавање у Врбасу
Татјана Глушчевић	ОО Црвеног крста општине Врбас
Нада Батрићевић	Центар за социјални рад
Радмила Мусић	Геронтолошки центар
Јелена Килибарда	Општинска управа Врбас
Иванка Милојковић	Општинска управа Врбас
Цвита Павловић	Дом здравља "Вељко Влаховић" Врбас
Вера Пековић	Општа болница Врбас
Јасмина Пецељ-Ђурђевац	НВО Осмех
	Сарадници:
Зорка Бајагић	Центар за социјални рад
Марија Голубовић	Центар за социјални рад
Милена Орељ	Центар за социјални рад
Драгана Сарић	Центар за социјални рад
Невенка Лагатор	Фонд ПИО Врбас
Михаило Симић	Геронтолошки центар Врбас
Петар Грегорински	Дом здравља "Вељко Влаховић" Врбас
Драган Ракић	Савез инвалида рада Војводине – ОО Врбас
Гојко Девић	Удружење РВИ општине Врбас

Циљна група ДЕЦА И ОМЛАДИНА

Име и презиме	**Организација**
	Општински одбор за социјалну политику општине Врбас
Цвита Павловић	Дом здравља "Вељко Влаховић" Врбас
Вера Пековић	Општа болница Врбас
Мирјана Миловић	Општинска управа Врбас
Славица Матијашевић	Гимназија "Жарко Зрењанин" Врбас
Марија Котлаја	Основна школа "20. октобар" Врбас
Јелена Килибарда	Општинска управа Врбас
Иванка Милојковић	Општинска управа Врбас
	Сарадници:
Др Марија Возар	Дом здравља "Вељко Влаховић" Врбас
Драгица Горановић	Предшколска установа "Бошко Буха" Врбас
Радмила Говедарица	Општинска управа Врбас

	Дечији диспанзер Дома здравља Врбас
	Здравствена станица Стари Врбас
	Виногради
	Бачко Добро Поље
	Змајево
	Равно Село
	Савино Село
	Куцура
Милорад Копривица	Секретар Прве месне заједнице Врбас
Борис Бијеловић	Секретар Друге месне заједнице Врбас
Којо Ђокић	Секретар Треће месне заједнице Врбас
Славко Проле	Секретар месне заједнице Б. Д. Поље
Јанко Кресоја	Секретар месне заједнице Змајево
Жарко Цвејић	Секретар месне заједнице Равно Село
Милорад Јеврић	Секретар месне заједнице Савино село
Славица Штрбац	Секретар месне заједнице Куцура
Мица Шајн	Равно Село
Миладин Јајић	Равно Село
Славица Потежица	Педагог Предшколске установе "Бошко Буха" Врбас
Бојана Јоцовић	Психолог ПУ "Бошко Буха" Врбас
Снежана Косић	Педагог Основне школе "Светозар Милетић" Врбас
Вања Јаничић	Психолог Основне школе "Светозар Милетић" Врбас
Зоран Бауцал	Педагог ОШ " Петар Петровић Његош" Врбас
Душица Половина	Психолог ОШ " Петар Петровић Његош" Врбас
Драгана Ковачевић	Педагог ОШ "Братство јединство" Врбас
Биљана Марковић	Психолог ОШ "Братство јединство" Врбас
Марија Котлаја	Педагог ОШ "20. октобар" Врбас
Маја Путић	Педагог ОШ "Вук Караџић" Б. Д. Поље
Радмила Николић	Педагог ОШ "Јован Јовановић Змај" Змајево
Биљана Баранашић	Педагог ОШ "Бранко Радичевић" Равно Село
Бранислава Вулета	Педагог ОШ "Бранко Радичевић" Савино Село
Сакач – Фејса Марија	Педагог ОШ "Братство јединство" Куцура
Славица Матијашевић	Педагог Гимназије "Жарко Зрењанин" Врбас
Марија Трубинт	Психолог Гимназије "Жарко Зрењанин" Врбас
Гордана Зечевић	Педагог ССШ "4. јули" Врбас
Марија Вујачић	Психолог ССШ "4. јули" Врбас

Циљна група ПОРОДИЦА /И НАСИЉЕ У ПОРОДИЦИ/

Име и презиме	**Организација**
	Општински одбор за социјалну политику општине Врбас
Нада Батрићевић	Центар за социјални рад
Цвита Павловић	Дом здравља "Вељко Влаховић" Врбас
Радмила Мусић	Геронтолошки центар
	Сарадници: